

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับ วิวัฒนาการและรูปแบบที่เกี่ยวกับวิธีการของระบบภาษี

ในปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันทั้งในเรื่องของการทำงาน การเรียน การคมนาคม หรืออื่น ๆ ส่งผลให้เกิดอาชีพใหม่ ๆ ขึ้น โดยเฉพาะอาชีพที่มีความเชื่อมโยงกับระบบออนไลน์ ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ศึกษาถึงอาชีพ YouTuber และ Streamer และการจัดเก็บภาษี ของอาชีพดังกล่าว ในบทนี้จึงได้มีการทบทวนงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ YouTuber และ Streamer ประกอบด้วย

1. แนวคิดเกี่ยวกับ YouTuber
2. แนวคิดเกี่ยวกับ Streamer
3. รูปแบบรายได้ของ YouTuber
4. รูปแบบรายได้ของ Streamer
5. แนวคิดการจัดเก็บภาษี
6. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีผู้มีรายได้จาก YouTuber และ Streamer ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับ YouTuber

ยูทูป (YouTube) คือ เว็บไซต์โซเชียลมีเดีย (Social Media) ซึ่งมีเนื้อหาที่มีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นวิดีโอ โฆษณา มิวสิควิดีโอ รายการ โทรทัศน์ย้อนหลัง และ คลิปวิดีโอจากบุคคลทั่วไป ซึ่งคลิปวิดีโอที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ยูทูป (YouTube) ส่วนมากจะเป็นวิดีโอที่ถ่ายทำรวมถึงมีการอัปโหลด โดยประชาชนทั่วไป โดยมีการแบ่งประเภท และ จัดอันดับคลิปโดยง่าย¹

YouTube ถือเป็นเสิร์ชเอนจินที่มีผู้ใช้งานจำนวนมาก และ ยูทูปได้เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถสร้างยูทูปชาแนลได้ พร้อมทั้งสามารถหารายได้จากวิดีโอที่ผลิตก่อให้เกิดความหลากหลาย ในเนื้อหาที่ช่วยตอบ โจทย์ของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ใช้เวลาอยู่กับโซเชียลมีเดีย ก่อนข้างมาก ทำให้ยูทูป

¹ ศตพล จันทร์ณรงค์. (2558). *รายได้ด้วย Youtube 2015*. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพลส. หน้า 14. และ อิศราวุฒิ กิจเจริญ. (2559). “กลยุทธ์การสื่อสารช่อง Gutumdai เพื่อสร้างรายได้ ผ่านเว็บไซต์ Youtube ในรูปแบบรายการโทรทัศน์ Communication Strategy of Gutumdai Channel for Profit making Through Youtube in TV Program Format”. *Journal of Communication and Management NIDA*, 2(2). p. 62

กลายเป็น “The Third Wave of Media” ต่อจากทีวีเน็ตเวิร์ค และ เคเบิลเน็ตเวิร์คแล้ว² จากผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2562 หรือ Thailand Internet User Behavior 2019 โดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) หรือ ETDA (เอ็ตด้า) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และ สังคม พบว่าคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดกว่า 150% ส่งผลให้ปัจจุบันไทยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 47.5 ล้านคน หรือ ราว 70% ของจำนวนประชาชนทั้งหมด³

ในปัจจุบัน YouTube มีผู้เข้าชมวิดีโอของทางเว็บไซต์หลักกว่าหนึ่งร้อยล้านครั้งต่อวัน หรือ ประมาณ 29 เปอร์เซ็นต์ ของยอดการเปิดดูวิดีโอทั้งหมดในสหรัฐอเมริกา โดยมีผู้อัปโหลดวิดีโอขึ้นสู่เว็บไซต์ประมาณ 65,000 เรื่องต่อเดือน และมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นกว่าเดือนละ 20 ล้านคน ซึ่งในประเทศไทยมีผู้เข้าใช้งานเป็นจำนวนมากกว่า 26 ล้านคน โดยมียอดการเข้าชมกว่าพันล้านวิวต่อวัน และ รองรับภาษาได้มากถึง 76 ภาษาทั่วโลก⁴

2.1.1 ความหมายของ YouTuber

ในปัจจุบันที่สื่อสังคมออนไลน์หรือ ICT (Information and Communication Technology) มีบทบาทมากขึ้นในทุก ๆ วัน ทั้งการสื่อสาร การทำงาน และ ความบันเทิง ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันซึ่งปัจจุบันแทบจะปฏิเสธไม่ได้ว่าเว็บไซต์ Search Engine จากยักษ์ใหญ่อย่าง Google นั้นแทบจะไม่มีใครไม่รู้จักกัน เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2549 บริษัท Google ได้เข้าซื้อกิจการเว็บไซต์ YouTube ซึ่งเป็นเว็บไซต์เผยแพร่วิดีโอที่มีขนาดใหญ่ที่มีผู้เข้าชมเป็นจำนวนมากกว่า 100 ล้านคนต่อวัน ไปในราคา 1.65 พันล้านเหรียญสหรัฐ และ มีการประกาศครอบครองกิจการอย่างเป็นทางการในวันที่ 13 พฤศจิกายน 2549⁵

โดยหลังจากที่มีการเปิดตัวเว็บไซต์ยูทูปประจำประเทศไทย เมื่อวันที่ 19 พ.ศ. 2557 ได้มีการเปิดตัวระบบการโฆษณาบนเว็บไซต์ยูทูปในประเทศไทยอย่างเป็นทางการทำให้เมื่อมีการเปิดเข้าใช้บริการของเว็บไซต์ยูทูปทำให้สามารถพบเห็นโฆษณาได้ในหลายตำแหน่ง ซึ่งถือว่าเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการสื่อสารระหว่างผู้ค้ากับผู้บริโภค ทำให้การทำการตลาดออนไลน์ของประเทศ

² อุไรพร ชลศิริรุ่งสกุล. (2555). *Digital Commerce: Turn Browsers to Buyers*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพธุรกิจ. หน้า 64.

³ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) หรือ ETDA (เอ็ตด้า). (2563). *ETDA เผย ปี 62 คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 22 นาที Gen Y ครองแชมป์ 5 ปีซ้อน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.etda.or.th/content/thailand-internet-user-behavior-2019-press-release.html>. [2563, 7 กรกฎาคม]

⁴ เมธชนัน สุขประเสริฐ. (2558). *ปัจจัยการใช้สื่อออนไลน์ยูทูปที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในประเทศไทย กรณีศึกษา: บิวตี้บล็อกเกอร์*. การศึกษาอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์ และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 1.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

ไทยเพิ่มช่องทางที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งแปลกใหม่ทางการสื่อสาร การตลาด ซึ่งสามารถเลือกใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ทางการตลาดที่ต้องการของแต่ละองค์กร โดยจะมีรูปแบบการโฆษณาในแต่ละตำแหน่งของเว็บไซต์⁶ ยุทธศาสตร์ต่อไปนี้

1. โฆษณาวิดีโอทิวอินสตรีม

โฆษณาทิวอินสตรีม คือ โฆษณาวิดีโอที่ปรากฏอยู่บนต้น ตอนกลาง หรือ ตอนท้าย เรื่องในระหว่างการดูวิดีโอ โฆษณาเหล่านี้มีความยาวไม่เกิน 15 – 30 วินาที และ ผู้รับชมต้องรับชมโฆษณาก่อนที่จะสามารถรับชมวิดีโอที่เลือกได้ โดยทั่วไปมักจะแสดงหน่วยโฆษณาร่วมขนาด 300 x 60 พิกเซล ควบคู่ไปกับวิดีโอที่แสดง โฆษณาทิวอินสตรีมบนเดสก์ท็อป (Desktop) โดยโฆษณาทิวอินสตรีมมีค่าใช้จ่ายต่อการมองเห็นโฆษณา 1,000 ครั้ง และ อาจจะสามารถสร้างปริมาณการเข้าถึงได้มากกว่ารูปแบบโฆษณาอื่น ๆ ซึ่งในขณะที่โฆษณาทิวอินสตรีมที่ไม่สามารถกดข้ามได้ทำให้ อาจจะได้ผลมากกว่ารูปแบบโฆษณาอื่น ๆ เนื่องจากผู้ที่ได้รับการชมโฆษณา จะสามารถรับชมเนื้อหาของวิดีโอโฆษณาได้เต็มที่แต่จะมีโอกาสที่ผู้รับชมโฆษณาจะปิดวิดีโอหลัก กดข้าม หรือ ไม่สนใจโฆษณานั้น ๆ ด้วยเช่นกัน โฆษณาทิวอินสตรีมจะปรากฏขึ้นเมื่อ มีเครื่องบ่งชี้บางประการในแต่ละสถานการณ์ เช่น ประเภทเนื้อหา และ วิธีที่ผู้ใช้ค้นพบวิดีโอเหล่านี้เป็นสิ่งที่ช่วยในการตัดสินใจที่เหมาะสมที่สุดในการแสดงโฆษณาทิวอินสตรีม โฆษณาทิวอินสตรีมแบบข้ามไม่ได้ นั้น แตกต่างจากโฆษณาทิวอินสตรีม คือ โฆษณาทิวอินสตรีมแบบข้ามไม่ได้ปรากฏขึ้นก่อนที่จะแสดงวิดีโอ ความยาวประมาณ 15 – 30 วินาที ทำให้ผู้รับชมจะต้องรับชมโฆษณาจนจบก่อนที่วิดีโอจะเล่น ขณะที่โฆษณาทิวอินสตรีมแบบกดข้ามได้ผู้รับชม จะสามารถรับชมโฆษณาจนจบ หรือ ข้ามโฆษณาได้หลังจากที่รับชมไปแล้วเป็นเวลา 5 วินาที ไม่จำกัดความยาวของโฆษณาทั้งนี้ โฆษณาทิวอินสตรีมทั้งสองแบบสามารถสร้างการรับชมได้สูงกว่ารูปแบบโฆษณาอื่น ๆ บนเว็บไซต์ยูทูปแต่โฆษณาอินสตรีมแบบข้ามไม่ได้จะมีอัตราการหยุดวิดีโอกลางคัน หรือ ถูกปิดสูงกว่าโฆษณาทิวอินสตรีมแบบข้ามได้⁷

2. โฆษณาอินสตรีมแบบข้ามได้

โฆษณาประเภทนี้จะปรากฏขึ้นในช่วงต้นก่อนเริ่มเล่นวิดีโอแบบข้ามได้ ทำให้ผู้รับชมจะมีตัวเลือกในการข้ามโฆษณาได้หลังจาก 5 วินาทีแรก การรับชมโฆษณาแบบข้ามได้จะเพิ่มจำนวนการรับชมของเว็บไซต์ยูทูปเมื่อผ่านเครื่องหมาย 30 วินาที หรือ เมื่อมีการรับชมโฆษณาจนจบ

⁶ วรกร สุจริตสาธิต. (2561). การโฆษณาผ่านสื่อ Youtube กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ Skins care ของคนยุค Gen Y. การศึกษาอิสระหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์, คณะนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ หน้า 8.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

โฆษณาวิดีโอแบบข้ามได้จะไม่จำกัดความยาว ทั้งนี้ยังมีผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดออนไลน์ได้ให้คำนิยามที่เกี่ยวกับโฆษณาอินสตรีมแบบข้ามได้ไว้อีกหลายท่าน⁸ ดังนี้

โฆษณาทรูวิวอินสตรีมแบบกดข้ามได้เป็นที่ต้องการของหลาย ๆ คราสินค้า คือการฉายวิดีโอโฆษณาก่อนตัววิดีโอ โดยผู้ใช้งานเว็บไซต์ยูทูปสามารถกดข้ามได้หลังจากดูคลิปวิดีโอโฆษณาดังกล่าวไปแล้ว 5 วินาที ข้อคืออย่างหนึ่งของตัวโฆษณาทรูวิวอินสตรีมคือจะคิดเงินผู้ลงโฆษณาต่อเมื่อคนดูโฆษณาดังกล่าวเกิน 30 วินาที หรือ จบวิดีโอแล้วเท่านั้น⁹

โฆษณาทรูวิวอินสตรีมแบบกดข้ามได้ คือ โฆษณาในรูปแบบวิดีโอที่จะเล่นก่อนวิดีโอหลักที่ผู้ใช้งานเว็บไซต์ยูทูปตั้งใจกดเข้าไปดูโดยการคิดค่าโฆษณาจะขึ้นอยู่กับการรับชมวิดีโอซึ่งจะคิดเงินก็ต่อเมื่อรับชมเกิน 30 วินาที หรือ จนกว่าวิดีโอจะจบ โดยไม่มีการกดข้ามแต่สำหรับผู้ใช้งานเว็บไซต์ยูทูปที่ต้องการจะกดข้ามจะสามารถกดข้ามได้ก็ต่อเมื่อดูครบ 5 วินาที¹⁰

โฆษณาทรูวิวอินสตรีมแบบกดข้ามได้ คือ โฆษณาที่เล่นก่อนที่วิดีโอคอนเทนต์หลักที่คนที่เข้ามาในเว็บไซด์ตั้งใจจะดู โดยบังคับให้ผู้ใช้งานเว็บไซต์ยูทูปสามารถข้ามได้การคิดค่าใช้จ่ายจะเกิดขึ้นเมื่อมีการรับชมวิดีโอขึ้นไปจนครบ 30 วินาที หรือ จนกว่าวิดีโอจะเล่นจบกรณีที่วิดีโอโฆษณานั้นสั้นกว่า 30 วินาทีจากค่านิยามโฆษณาทรูวิวอินสตรีมแบบกดข้ามได้บนยูทูปของผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดออนไลน์ในประเทศไทยที่ให้ไว้ นั้นสรุปได้ว่า โฆษณาทรูวิวอินสตรีมแบบข้ามได้ คือ วิดีโอโฆษณาที่ถูกเล่นก่อนผู้ใช้งานเว็บไซต์ยูทูปจะเข้าไปชมวิดีโอที่ได้เลือกไว้ โดยไม่จำกัดความยาว ผู้ที่พบเห็นโฆษณาสามารถกดข้ามโฆษณาได้หลังจากโฆษณาถูกเล่นไปแล้ว 5 วินาที¹¹

3. โฆษณาอินสตรีมแบบข้ามไม่ได้

โฆษณาประเภทนี้จะปรากฏขึ้นในช่วงต้นก่อนเริ่มเล่นวิดีโอแบบข้ามไม่ได้ โดยผู้รับชมจะไม่ได้รับตัวเลือกให้ข้ามโฆษณา โดยมีความยาวของโฆษณาสูงสุดได้ไม่เกิน 15 วินาที โดยโฆษณาวิดีโอแบบข้ามไม่ได้จะไม่เพิ่มจำนวนในการรับชม¹² ทั้งนี้ยังมีผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดออนไลน์ได้ให้คำนิยามไว้ ดังนี้

⁸ วรกร สุจริตสาธิต. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 6. หน้า 9.

⁹ ฉัฐพัชญ์ วงษ์เหรียญทอง. (2557). *เล่าให้คลิก พลิกแบรนด์ให้ดัง = Content marketing*. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์. หน้า 52.

¹⁰ ปัทมาพร ดันตวิวงศ์ไพศาล. (2557). *ทำความเข้าใจ อีจกกับรูปแบบโฆษณาบน YouTube*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.twfdigital.com/blog/author/fyz/>. [2563, 7 กรกฎาคม].

¹¹ พรเทพ เกตุรัมย์. (2557). *คอร์ส Digital Marketing ใหม่เป็นทางเลือกที่ดีที่สุด*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.bangkokbiznews.com/pr/detail/66380>. [2563, 7 กรกฎาคม].

¹² วรกร สุจริตสาธิต. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 6. หน้า 10.

โฆษณาทรูวิอินสตรีมแบบข้ามไม่ได้จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับโฆษณาทรูวิอินสตรีมแบบกดข้ามได้แต่มีข้อจำกัด คือจะต้องรับชมโฆษณาให้จบก่อนแล้วถึงจะรับชมคอนเทนต์หลักได้โดยข้อกำหนดของวิดีโอที่จะใช้ใน โฆษณาประเภทนี้จะให้มีความยาว 15 – 20 วินาที และมีการขายโฆษณาในรูปแบบของค่าใช้จ่ายต่อการการเห็นโฆษณา 1,000 ครั้ง โดยค่าโฆษณาตัวนี้จะสูงกว่าของค่าโฆษณาประเภทอื่น ๆ¹³

โฆษณาทรูวิอินสตรีมแบบกดข้ามไม่ได้ คือโฆษณาในวิดีโอหลักเหมือนโฆษณาทรูวิอินสตรีมแบบข้ามได้แต่เป็นการบังคับให้ผู้ใช้งานเว็บไซต์ยูทูปต้องรับชมโฆษณาวิดีโอที่ปรากฏขึ้นจนจบก่อนที่จะเข้าถึงวิดีโอหลัก โดยวิดีโอจะต้องมีความยาวไม่เกิน 20 วินาที โดยจะคิดค่าโฆษณาเป็นค่าใช้จ่ายต่อการการเห็นโฆษณา 1,000 ครั้ง¹⁴

โฆษณาทรูวิอินสตรีมแบบกดข้ามไม่ได้ คือ โฆษณาที่เล่นก่อนที่วิดีโอคอนเทนต์หลักที่คนที่เข้ามาในเว็บไซต์ยูทูปตั้งใจจะรับชม โดยบังคับให้ผู้ใช้งานต้องรับชมโฆษณาที่ปรากฏขึ้นจนจบก่อนที่จะรับชมคอนเทนต์หลัก ซึ่งมีความยาวอยู่ระหว่าง 15 – 20 วินาที¹⁵

โฆษณาทรูวิอินสตรีมแบบกดข้ามไม่ได้ นั้น คือ วิดีโอโฆษณาที่ถูกเล่นก่อนผู้ใช้งานเว็บไซต์ยูทูปจะเข้าไปรับชมวิดีโอที่ได้เลือกรับชม โดยโฆษณา มีความยาวระหว่าง 15 – 20 วินาที โดยบังคับให้ผู้ทีพบเห็นโฆษณาจะต้องรับชมโฆษณาจนจบ และมีค่าใช้จ่ายแบบการเห็นต่อ 1,000 ครั้ง¹⁶

การโฆษณาผ่านเว็บไซต์ยูทูปเป็นช่องทางการโฆษณาใหม่ในปัจจุบัน และ ได้รับความนิยมมากขึ้น เว็บไซต์ยูทูปมีรูปแบบการโฆษณาอยู่ 3 รูปแบบหลัก ๆ และมีขนาดและตำแหน่งในการมองเห็นของผู้บริโภคแตกต่างกัน เพื่อให้ผู้ลงโฆษณาสามารถเลือกตามความเหมาะสม และ ความต้องการตามวัตถุประสงค์ของการโฆษณา หรือ ตามงบประมาณในการวิจัย¹⁷ โดยบริษัท YouTube จะเป็นผู้กำหนดว่า เมื่อมีผู้เข้าชมวิดีโอ หรือ โฆษณาครบจำนวนเท่าใดจึงจะได้รับเงินจากบริษัท โดยจะต้องทำการสมัคร YouTube Partner เพื่อเชื่อมต่อบัญชีผู้ใช้กับบัญชี AdSense เสียก่อนจึงจะได้รับเงินจากบริษัท จึงเกิดปัญหาว่า “เงินได้” ดังกล่าวเป็นเงินได้ประเภทใดหรือไม่ รวมถึงเงิน Donate หรือ เงินบริจาคที่ได้รับจากการทำรายการบนช่องทางออนไลน์ YouTube

¹³ ฌัฐพัชญ์ วงษ์เหรียญทอง. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 9. หน้า 52.

¹⁴ ปัทมาพร ดันติวังศ์ไพศาล. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 10. (ออนไลน์).

¹⁵ พรเทพ เซตรรัมย์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 11. หน้า 44.

¹⁶ ไปรยา อรรถนิตย์. (2561). *ปัจจัยที่มีผลการส่งต่อ (Share) วิดีโอคอนเทนต์ออนไลน์ผ่านทางสื่อ Social Media (โซเชียลมีเดีย) ของวัยรุ่น Gen Z*. การศึกษาอิสระหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์, คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. หน้า 16.

¹⁷ วรกร สุจริตสาธิต. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 6. หน้า 10.

เป็นเงินได้พึงประเมินที่จะต้องเสียภาษีตามประมวลรัษฎากร หรือไม่ และ สกุลเงินต่าง ๆ ทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่ได้รับจากบุคคลอื่นทั้งที่สามารถตราเป็นเงินได้ และ ไม่สามารถตราเป็นเงินได้ ซึ่งสามารถ และหรือ ไม่สามารถแลกเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินได้นั้น ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 39 หรือไม่¹⁸

ดังจะเห็นได้ว่า YouTuber นั้นถ้าแปลกันอย่างตรงตัวก็คือ “ผู้ที่อัปโหลดวิดีโอ ลงเว็บไซต์ Youtube.com เพื่อแสวงหาผลกำไร” ทุกวันนี้มีผู้อัปโหลดหลายคนจากหลายช่องที่ได้ อัปโหลดวิดีโอจนมีคนเข้าไปเข้าชมหลายล้านคน ซึ่งวิดีโอดังกล่าวมาจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ของผู้อัปโหลดวิดีโอตัวเอง ซึ่งจะได้รับผลตอบแทนในจำนวนไม่น้อยเลย¹⁹

2.1.2 ประเภทของ YouTuber

YouTuber นั้นหากจะนำมาแบ่งประเภทอาจแยกออกเป็นสามกลุ่ม คือ

1. YouTuber ที่อัปโหลดวิดีโอขึ้นสู่เว็บไซต์ YouTube โดยเชื่อมต่อบัญชีผู้ใช้กับบัญชี AdSense ของ Google เพื่อจะได้รับเงินจากบริษัทฯ โดยตรงซึ่งได้รับจากการโฆษณา²⁰

2. YouTuber ที่อัปโหลดวิดีโอขึ้นสู่เว็บไซต์ YouTube โดยมิได้ทำการผู้บัญชีผู้ใช้ดังกล่าวกับ บัญชี AdSense ของ Google จึงทำให้ YouTuber ในกลุ่มนี้จะไม่ได้รับเงินจากบริษัทฯ โดยตรง แต่อาจได้รับเงินรายได้จาก Content ซึ่งเนื้อหาของวิดีโอที่เป็นการโฆษณาอยู่ในตัวเนื้อหาของวิดีโอตัวเอง โดยอาจมุ่งหวังชื่อเสียง หรือเพื่อดึงดูดความสนใจของบุคคลทั้งภายในประเทศ และ ต่างประเทศ ซึ่งอาจได้รับผลประโยชน์ตามมาในภายหลังจากการกระทำดังกล่าว²¹

3. YouTuber ที่อัปโหลดวิดีโอขึ้นสู่เว็บไซต์ YouTube โดยเชื่อมต่อบัญชีผู้ใช้กับบัญชี AdSense ของ Google และ สร้างสรรค์วิดีโอจาก Content ซึ่งมีเนื้อหาของวิดีโอที่เป็นการโฆษณาอยู่ในตัวเนื้อหาของวิดีโอตัวเอง โดยอาจได้รับรายได้จากสัญญาจ้าง หรือ ในการถ่ายทำวิดีโอ ดังกล่าวประกอบกับรายได้จากบัญชี AdSense ของ Google ด้วย²²

¹⁸ Moneyduck (Ed.). (2563). *รายละเอียดรายได้ของ YouTuber*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://moneyduck.com/th/articles/>. [2563, 7 กรกฎาคม].

¹⁹ Moneyhub. (2560). *อาชีพ youtuber คืออะไร*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://moneyhub.in.th/article/>. [2563, 7 กรกฎาคม].

²⁰ Moneyduck Editor. *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 18*. (ออนไลน์).

²¹ Moneyduck Editor. *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 18*. (ออนไลน์).

²² Moneyduck Editor. *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 18*. (ออนไลน์).

2.1.3 คุณสมบัติของ YouTuber²³

เว็บไซต์ YouTube ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการอัปโหลดวิดีโอขึ้นสู่เว็บไซต์ และ ไม่ได้กำหนดรูปแบบเนื้อหาของวิดีโอที่สามารถสร้างสรรค์และอัปโหลดสู่เว็บไซต์ และ ทำเงินได้ไว้ จึงเป็นเรื่องที่ไม่ได้กำหนดไว้ตายตัวว่าวิดีโอจะต้องเป็นแนวไหน เนื้อหาแบบไหน จะเป็นเนื้อหา อย่างเช่นการ รีวิวของเล่น รีวิวอาหาร อวดสิ่งของ หรือจะเป็นเนื้อหาแนวละครสั้น แนวท่องเที่ยวที่ต่าง ๆ ก็ล้วนแล้วแต่สามารถสร้างเงินได้ทั้งนั้น จึงเป็นการเปิดกว้างให้บุคคลทุกคนสามารถเป็นผู้สร้างสรรค์วิดีโอลงสู่เว็บไซต์ YouTube ได้ เพียงแต่มีข้อแม้อยู่เล็กน้อยคือ ในเนื้อหาวิดีโอต้องไม่มีเนื้อหาที่ขัดต่อนโยบายของ YouTube ดังต่อไปนี้²⁴

1. นโยบายด้านเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ และ ภาพเปลือย โดย YouTube ไม่อนุญาตให้แสดงเนื้อหาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความพึงพอใจทางเพศ (เช่น ภาพอนาจาร) ระบบจะนำวิดีโอที่มีเนื้อหาแสดงวัตถุที่อาจทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศออก หรือ จำกัดอายุ ในกรณีส่วนใหญ่ YouTube ไม่อนุญาตให้แสดงเนื้อหาที่มีวัตถุซึ่งอาจทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศที่มีความรุนแรง โง่งแง่ง หรือน่าอับอาย เช่น การแสดงภาพอวัยวะเพศ หน้าอก หรือ บั้นท้าย (ไม่ว่าจะมี หรือ ไม่มีเสื้อผ้าปกปิด) โดยมีจุดประสงค์เพื่อความพึงพอใจทางเพศ ภาพอนาจารที่แสดงกิจกรรมทางเพศ อวัยวะเพศ หรือ วัตถุที่อาจทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศ โดยมีจุดประสงค์เพื่อความพึงพอใจทางเพศ²⁵

2. นโยบายเกี่ยวกับเนื้อหาที่อันตราย หรือ เป็นภัย โดย YouTube ไม่อนุญาตให้แสดงเนื้อหาที่ส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นอันตราย หรือ ผิดกฎหมายซึ่งอาจทำให้เกิดการบาดเจ็บสาหัส หรือ เสียชีวิต เช่น การเล่นแกล้งกันที่เป็นอันตราย หรือ สร้างความหวาดกลัว การเล่นแกล้งกันที่ทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งรู้สึกหวาดกลัวอันตรายร้ายแรง สร้างความบอบช้ำทางจิตใจอย่างรุนแรงต่อผู้เยาว์ วิธิน่า หรือ ทำร้าย รวมไปถึงการแสดงให้เห็นถึงวิธีทำกิจกรรมที่มีจุดประสงค์เพื่อฆ่า หรือ ทำให้ผู้อื่นพิการ เช่น การแสดงวิธีทำระเบิดเพื่อฆ่า หรือ ทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บ รวมถึงการใช้ หรือ การผลิตยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรงรวมทั้งเนื้อหาที่แสดงภาพการใช้ยาในทางที่ไม่ถูกต้อง หรือ การแสดงวิธีการผลิตยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น โคเคน หรือ โอปิออยด์ ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง หรือ แม้แต่เหตุการณ์รุนแรง ทั้งการส่งเสริม และ สนับสนุน โศกนาฏกรรมที่ร้ายแรง เช่น การกราดยิงในโรงเรียน เป็นต้น²⁶

²³ YouTube About. (2563). *นโยบายและความปลอดภัย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.youtube.com/intl/th/about/policies/#community-guidelines> [2563, 7 กรกฎาคม].

²⁴ เรื่องเดียวกัน, (ออนไลน์).

²⁵ เรื่องเดียวกัน, (ออนไลน์).

²⁶ YouTube About. *อ้างอิงเชิงบรรทัดที่ 23*. (ออนไลน์).

หากเป็นวิดีโอที่แสดงภาพการกระทำที่เป็นอันตรายโดยมีจุดประสงค์หลักคือเพื่อการศึกษา สารคดี วิทยาศาสตร์ หรือ ศิลปะ (EDSA) ในกรณีนี้จะมีหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจว่าจะจำกัดอายุ หรือ นำเนื้อหาออกมีดังต่อไปนี้ เช่น การกระทำที่เป็นปัญหานั้น ๆ มีความเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การบาดเจ็บสาหัส หรือ เสียชีวิตหรือไม่ บุคคลที่มีส่วนร่วมในการกระทำนั้นได้รับการฝึกฝนจนเชี่ยวชาญเพื่อป้องกันอันตรายจากการบาดเจ็บหรือไม่ ผู้เยาว์ลอกเลียนแบบการกระทำดังกล่าวได้โดยง่ายหรือไม่ เนื้อหานั้นอาจนำไปใช้ก่อความรุนแรงที่ร้ายแรงได้หรือไม่ แท้จริงแล้วการอัปโหลดนั้นเป็นไปได้เพื่อการศึกษา สารคดี งานทางวิทยาศาสตร์ หรือ ศิลปะหรือไม่ มีคำบรรยายหรือ การบรรยายที่ไม่สนับสนุนการกระทำดังกล่าวหรือไม่ ผู้ชมทราบว่าเนื้อหาเป็นเรื่องจริง หรือ เท็จได้หรือไม่ เนื้อหาโปรโมทผลิตภัณฑ์ที่มีนิโคติน หรือ สารควบคุมหรือไม่ และยังมีกรณีอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้²⁷

3. นโยบายเกี่ยวกับวาจาสร้างความเกลียดชัง โดยทาง YouTube ไม่อนุญาตให้แสดงเนื้อหาที่มีวาจาสร้างความเกลียดชัง โดยจะนำเนื้อหาที่ส่งเสริมความรุนแรง หรือ ความเกลียดชัง ต่อบุคคลหรือ กลุ่มบุคคลออกหากมีการพาดพิงถึงคุณลักษณะต่อไปนี้ เช่น อายุ ชนชั้นทางสังคม ความพิการ ชาติพันธุ์ อัตลักษณ์ทางเพศ และ การแสดงออกทางเพศ สัญชาติ เชื้อชาติ สถานการณ์เข้าเมือง ศาสนา เพศ/เพศสภาพ รสนิยมทางเพศ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อเหตุการณ์ความรุนแรงที่ร้ายแรง และ ญาติของเหยื่อรายนั้น สถานะทหารผ่านศึก โดยทาง YouTube อาจอนุญาตให้แสดงเนื้อหาที่มีวาจาสร้างความเกลียดชังหากจุดประสงค์หลักคือเพื่อการศึกษา สารคดี วิทยาศาสตร์ หรือ ศิลปะ แต่ไม่ได้หมายความว่าจะใช้เนื้อหาดังกล่าวเพื่อส่งเสริมวาจาสร้างความเกลียดชังได้อย่างอิสระ²⁸

4. นโยบายเกี่ยวกับเนื้อหาที่มีความรุนแรง หรือ สยดสยอง โดยทาง YouTube ไม่อนุญาตให้แสดงเนื้อหาที่มีความรุนแรง หรือ เต็มไปด้วยเลือดซึ่งมีเจตนาสร้างความตื่นตระหนก หรือ ทำให้ผู้ชมรู้สึกขยะแขยง หรือ เนื้อหาที่ส่งเสริมให้ผู้อื่นกระทำความรุนแรง เช่น การยุยงให้ผู้อื่นกระทำความรุนแรงต่อบุคคล หรือ กลุ่มบุคคล ความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับผู้เยาว์ เนื้อหาที่มีการสร้างความทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น หรือ จงใจทำร้ายสัตว์จนทำให้สัตว์ได้รับความบอบช้ำทางจิตใจ เนื้อหาที่มีมนุษย์กระตุ้น หรือ บีบบังคับให้สัตว์ต่อสู้กัน กรณีนี้ทาง YouTube อาจใช้การจำกัดอายุ แทนการนำเนื้อหาออก หากเนื้อหานั้นสอดคล้องกับกรณีที่ระบุไว้ข้างต้น แต่มีบริบทเพียงพอที่จะทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ เช่น เราอาจนำเนื้อหาที่แสดงการบาดเจ็บของเหยื่อจากอุบัติเหตุรุนแรงทางถนนออก แต่เราอาจจำกัดอายุสำหรับเนื้อหาประเภทเดียวกันแทนหากเป็นการนำเสนอข่าวที่อธิบาย

²⁷ YouTube About. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 23. (ออนไลน์).

²⁸ YouTube About. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 23. (ออนไลน์).

สถานการณ์ และ บริบทของเหตุการณ์ หากเนื้อหาด้านการศึกษา มีความรุนแรง บริบทนี้จะต้องปรากฏในภาพ หรือ เสียงของวิดีโอ²⁹

5. นโยบายเกี่ยวกับการล่วงละเมิด และ การกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ ซึ่งทาง YouTube ไม่อนุญาตให้แสดงเนื้อหาที่เป็นการข่มขู่บุคคลอื่น และ ยังไม่อนุญาตให้แสดงเนื้อหาที่ตั้งเป้าดูหมิ่นคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือ ในระยะยาว เช่น เนื้อหาที่มีการคำทอเป็นระยะเวลานาน หรือ ดูหมิ่นอย่างรุนแรง เช่น ถ้อยคำเหยียดหยามดูถูกเชื้อชาติ เนื่องจากคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลอื่น โดยมีข้อยกเว้นคือ อาจอนุญาตให้แสดงเนื้อหาที่มีการล่วงละเมิดได้ หากจุดประสงค์หลักคือเพื่อการศึกษา สารคดี วิทยาศาสตร์ หรือ ศิลปะ แต่ไม่ได้หมายความว่า จะใช้เนื้อหาดังกล่าวล่วงละเมิดผู้อื่น ได้อย่างอิสระ³⁰

6. นโยบายเกี่ยวกับการสแปม การหลอกลวง และ กลโกง ซึ่ง YouTube ไม่อนุญาตให้มีการสแปม กลโกง หรือ การหลอกลวงอื่น ๆ ที่แสวงหาประโยชน์จากชุมชนของ YouTube นอกจากนี้ ยังไม่อนุญาตให้แสดงเนื้อหาที่มีเจตนาหลักเป็นการหลอกลวงผู้อื่น ให้ออกจากเว็บไซต์ YouTube ไปยังเว็บไซต์อื่น³¹

7. นโยบายด้านลิขสิทธิ์ และ ข้อมูลส่วนบุคคล โดยทาง YouTube กล่าวว่าโปรดเคารพกฎหมายลิขสิทธิ์ และ อัปโหลดเฉพาะวิดีโอที่คุณสร้าง หรือ ได้รับอนุญาตให้ใช้เท่านั้นอย่าอัปโหลดวิดีโอที่คุณไม่ได้สร้างขึ้น หรือ ใช้เนื้อหาในวิดีโอที่บุคคลอื่นเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ โดยไม่ได้รับอนุญาต เช่น แทร็กเพลง ข้อมูลโค้ดของ โปรแกรมที่มีลิขสิทธิ์ หรือ วิดีโอที่สร้างโดยผู้ร้ายอื่น และ ยังได้สนับสนุนการแก้ปัญหาในด้านดังกล่าวอีกด้วย³²

8. นโยบายเกี่ยวกับการแอบอ้างบุคคลอื่น ซึ่ง YouTube ไม่อนุญาตให้แสดงเนื้อหาที่มีเจตนาแอบอ้างเป็นบุคคลอื่น หรือ ช่องอื่น นอกจากนี้ YouTube ยังบังคับใช้ข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิ์ผู้ถือเครื่องหมายการค้า จึงไม่อนุญาตให้สร้างช่อง หรือ เนื้อหาในช่องที่ทำให้เกิดความสับสนเกี่ยวกับแหล่งที่มาของสินค้า และ บริการที่มีการโฆษณา เช่น ช่องที่ใช้ชื่อ และ รูปภาพเดียวกันกับช่องอื่น โดยมีความแตกต่างเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เช่น การเว้นวรรคในชื่อ หรือ การใช้เลข 0 แทนที่ตัวอักษร O การใช้ชื่อจริง ชื่อผู้ใช้ รูปภาพ หรือ ข้อมูลส่วนบุคคลอื่น ๆ เพื่อหลอกให้ผู้อื่นเชื่อว่าคุณเป็นบุคคลนั้น รวมถึงกรณีที่มีคำอธิบายช่องเหมือนกันกับของช่องอื่นทุกประการ การตั้งคำช่องโดยใช้ชื่อ และ รูปภาพของบุคคลหนึ่ง ๆ และ แอบอ้างว่าบุคคลนั้นเป็นผู้โพสต์เนื้อหาลงในช่อง การตั้ง

²⁹ YouTube About. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 23. (ออนไลน์).

³⁰ YouTube About. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 23. (ออนไลน์).

³¹ YouTube About. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 23. (ออนไลน์).

³² YouTube About. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 23. (ออนไลน์).

คำช่องโดยใช้ชื่อ และ รูปภาพของบุคคลหนึ่ง ๆ แล้วโพสต์ความคิดเห็นในช่องอื่นราวกับบุคคลนั้นเป็นผู้โพสต์ ช่องที่อ้างว่าเป็น "บัญชีแฟนคลับ" แต่โพสต์ราวกับเป็นช่องของผู้อื่น และ รีอัฟ โหลด เนื้อหาของช่องนั้น โดยหากละเมิดนโยบายต่าง ๆ ดังกล่าว YouTube จะนำเนื้อหาที่ละเมิดออก และ ส่งอีเมลแจ้งให้ Creator ทราบ หากนี่เป็นการละเมิดหลักเกณฑ์ของชุมชนครั้งแรก Creator จะได้รับคำเตือนโดยไม่มีการลงโทษในช่อง แต่หากไม่ใช่ครั้งแรก YouTube จะออกประกาศเตือนให้กับช่องดังกล่าว และ หากช่องนั้นได้รับประกาศเตือนครบ 3 ครั้ง กรณีนี้ทาง YouTube จะยุติการใช้งานช่องดังกล่าว³³

จากคุณสมบัติของ YouTuber ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าในเบื้องต้น YouTube ได้มีมาตรการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ขัดต่อนโยบายและละเมิดทบทบัญญัติของกฎหมายไว้แล้ว แต่มาตรการทั้งหมดนี้อาจยังไม่เพียงพอเนื่องจากยังพบการกระทำที่ขัดต่อนโยบายดังกล่าวอยู่ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ มาตรการดังกล่าวเป็นเพียงการลงโทษของบริษัท YouTube เท่านั้น Creator จึงสามารถสร้างช่องขึ้นมาใหม่ได้แม้ว่าทาง YouTube จะได้ทำการลบช่องเดิมที่กระทำผิดไปแล้วก็ตาม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับ Streamer

แนวคิดประวัติความเป็นมา และ แนวคิดทฤษฎีของสตรีมเมอร์ Streamer ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบอินเทอร์เน็ตเพราะจะต้องใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสาร โดยการเผยแพร่ภาพ และ เสียง ลงในเว็บไซด์กลาง หรือ ที่เรียกว่าการ Streaming ดังที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้³⁴

2.2.1 ความหมายของ Streamer

เมื่อหลายปีก่อน การนำเสนอสื่อเสียง และ วิดีโอบนเครือข่ายจำเป็นต้องดาวน์โหลดข้อมูลมาก่อน จึงสามารถรับชมสื่อชิ้นนั้นได้ เป็นผลให้ผู้ใช้ต้องรอกอยเป็นระยะเวลาอันยาวนานเนื่องจากความสามารถในการส่งผ่านข้อมูลที่ไม่มากเพียงพอ และ ความต้องการสื่อสารที่เพิ่มมากขึ้น โดยการรอกอยนี้มีผลเฉพาะกับผู้ที่ต้องการรับฟังไฟล์เสียงเนื่องจากไฟล์ดังกล่าวมีขนาดใหญ่ ดังนั้นการรับฟังไฟล์เสียงความยาวหนึ่งนาที โดยการใช้งานเชื่อมต่อความเร็วต่ำจะต้องรอกการดาวน์โหลดไฟล์ไม่ต่ำกว่า 5 นาที และ หากต้องการรับฟังเสียงที่มีคุณภาพระดับเดียวกับซีดีเพลงอาจจะต้องใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง โดยที่ไม่สามารถทำอะไรกับไฟล์ดังกล่าวได้เลยจนกว่าจะเสร็จสิ้นก่อนนำมาใช้รับฟัง หรือ รับชมได้ทำให้สตรีมมิ่งมีเดีย ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว³⁵

³³ YouTube About. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 23. (ออนไลน์).

³⁴ Krungsri Plearn Plearn. (2561). รู้จัก Twitch แพลตฟอร์มสตรีมมิ่งแห่งยุคเกมออนไลน์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.krungsri.com/bank/th/plearn-plearn> [2563, 7 กรกฎาคม].

³⁵ ทวีศักดิ์ กาญจนสุวรรณ. (2546). *Multimedia ฉบับพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: เคทีพีคอมพิวเตอร์ แอนด์ คอนซัลท์. หน้า 5.

เทคโนโลยีสตรีมมิ่งทำให้การรับฟังเสียง หรือ รับชมวิดีโอจากสตรีมมิ่งมีเดียในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากลักษณะที่ต้องรอการดาวน์โหลดแล้วจึงแสดงผล โดยสตรีมมิ่งมีเดียสามารถแสดงผลไปพร้อม ๆ กับการส่งผ่านข้อมูลในเวลาเดียวกัน รวมถึงสนับสนุนให้ผู้ใช้งานสามารถควบคุมการแสดงผลผ่านสตรีมมิ่งในขณะที่แสดงผลอยู่ได้ และสามารถถ่ายทอดสัญญาณเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้รับชม (On-Demand) และ ผู้รับชมยังสามารถรับชมวิดีโอคังกล่าวย้อนหลังได้อีกด้วย³⁶ สตรีมมิ่งมีเดีย (Stream Media) ในปัจจุบันเป็นการส่งข้อมูลเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาขึ้นเพื่อเผยแพร่หรือ การแสดงผลข้อมูลไฟล์มัลติมีเดีย อาทิ รูป วิดีโอ หรือ ไฟล์เสียงผ่านอินเทอร์เน็ต โดยไม่จำเป็นต้องดาวน์โหลดไฟล์มัลติมีเดีย นั้นมายังอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์³⁷ ซึ่งสามารถแบ่งรูปแบบการให้บริการออกเป็น 2 รูปแบบดังนี้

1) การบริการรูปแบบ Video Broadcasting ซึ่งเป็นการถ่ายทอดสดวิดีโอผ่านระบบอินเทอร์เน็ตแบบ Real time³⁸

2) การบริการรูปแบบ Video On Demand ซึ่งจะเป็นการบันทึกวิดีโอไว้บน Streaming Server เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเลือกรับชมวิดีโอได้ตามความต้องการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต³⁹

รูปแบบการทำธุรกิจวิดีโอสตรีมมิ่ง (Video Streaming) จะเป็นการให้บริการตามคำขอซึ่งผู้บริโภค หรือ ผู้รับชมจะสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ทุกที่ทุกเวลา ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยสามารถจำแนกรูปแบบธุรกิจได้ 4 ประเภทดังต่อไปนี้⁴⁰

1) Advertising-Based Video on Demand (AVoD) คือ การให้บริการฟรีแก่ผู้รับชม ซึ่งแพลตฟอร์มจะสร้างรายได้จากการขายโฆษณา ผู้ให้บริการ เช่น YouTube, Line TV และ True ID

2) Subscription Video on Demand (SVoD) คือ การให้บริการที่เรียกเก็บค่าสมาชิก โดยมีคอนเทนต์ที่หลากหลายซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผู้ให้บริการ อาทิเช่น Netflix, iflix, Viu, HOOQ, AIS PLAY, Amazon Prime Video, Hulu plus, Hollywood HD, DOONEE และ MonoMax

3) Transactional Video on Demand (TVoD) คือ การให้บริการคอนเทนต์บนช่องทางออนไลน์สามารถรับชมได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดเท่านั้น ผู้ให้บริการ อาทิเช่น iTunes

³⁶ ทวีศักดิ์ กาญจนสุวรรณ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 35. หน้า 5.

³⁷ ซากา หงส์ลอย. (2561). การศึกษาความตั้งใจในการรับสภาพสมาชิกบริการวิดีโอสตรีมมิ่ง. การศึกษาอิสระหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการตลาด, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 5.

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

4) Electronic Sell-Through (EST) คือ การขายคอนเทนต์ผ่านช่องทางออนไลน์โดยจะเป็น การขายรูปแบบขายขาดซึ่งเกิดขึ้นทดแทนการขายดีวีดี ผู้ให้บริการ อาทิเช่น iTunes

จึงจะเห็นได้ว่า Streamer คือ กลุ่มคนหรือบุคคลที่ใช้เทคโนโลยี Streaming Media ในการ ถ่ายทอดสดและสื่อสารโต้ตอบกับผู้รับชมได้ในขณะที่ทำการถ่ายทอดสดเพื่อสร้างความบันเทิง หรือ ถ่ายทอดความรู้ของตนให้แก่เหล่าผู้รับชม

2.2.2 ประเภทของ Streamer

ประเภทของ Streamer นั้น ในปัจจุบันยังไม่ได้มีการกำหนดออกมาอย่างเป็นทางการว่ามี ประเภทอะไรบ้าง จึงอาจแบ่งได้ตามประเภทที่ผู้รับชมจำแนก Streamer ตามรูปแบบในการแสดง ลักษณะเฉพาะ หรือ ตามความสามารถของ Streamer ดังต่อไปนี้⁴¹

1. Pro Player Streamer โดยกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดในแพลตฟอร์ม Stream ต่าง ๆ โดยมีลักษณะเด่นคือ ความเก่ง ซึ่งหากผู้รับชมต้องการคำแนะนำ หรือ เทคนิควิธีการ การรับชม Streamer กลุ่มนี้จะมีประโยชน์ต่อการเล่นเกมของผู้รับชม

2. Speed Run Streamer จุดเด่นของ Streamer ประเภทนี้ คือ การเน้นการเล่นเกมแบบจบ เกมเร็วที่สุด โดยผู้รับชมจะได้ พบกับความบันเทิงในอีกรูปแบบหนึ่ง

3. Casual Streamer กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่ม Streamer ที่ไม่เน้นฝีมือในการเล่นแต่จะ โดดเด่นในเรื่องของการ entertain หรือ การสร้างความสนุกสนาน และ ความพึงพอใจให้แก่ผู้รับชม คนกลุ่มนี้ จะสามารถพบเจอได้ทั่วไปตามแพลตฟอร์มต่าง ๆ

4. Hot Girl Streamer กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มของคนที่มีความรักในการ Stream โดยคนกลุ่มนี้ จะมีเอกลักษณ์ในด้านของความน่ารักสดใส จนเป็นที่ชื่นชอบของเหล่าผู้รับชม

5. One Game Streamer คนกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มของคนที่เล่นเกมอยู่เพียงเกมเดียวเท่านั้น โดยไม่เปลี่ยนแปลงจนกว่าเกมนั้นจะปิดตัวลง

2.3 รูปแบบรายได้ของ YouTuber

2.3.1. รายได้จากโฆษณาโดยตรงจาก YouTube

การสร้างรายได้จาก YouTube นั้น หัวหน้าฝ่าย การตลาด Google ประจำประเทศไทย ซึ่งทำหน้าที่ดูแลการตลาดของ YouTube ประเทศไทยกล่าวว่า ที่ผ่านมามีช่องรายการมากกว่า 1 ล้าน ช่องที่สร้างรายได้ผ่านโปรแกรมพันธมิตรของ YouTube โดยรายได้ดังกล่าวมาจากโฆษณาต่าง ๆ

⁴¹ BOM บ่อม - Content Writer. (2562). 5 ประเภท Streamer ยอดนิยมที่เหล่าเกมเมอร์ควรรู้จัก. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://gamingdose.com/feature/>. [2562, 11 ธันวาคม]

ในเว็บไซต์ เช่น แบนเนอร์ (Banner) หรือ วิดีโอโฆษณาแทรกก่อนชมวิดีโอ เป็นต้น และ จำนวนส่วนแบ่งรายได้ที่จะได้รับนั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย อาทิเช่น ผู้ชมคลิก ในแต่ละช่อง ยอดผู้ติดตาม รวมไปถึงเนื้อหาของช่อง และการประมูลโฆษณาในช่องนั้น ๆ โดย YouTube จะเป็นคนกลางไปพูดคุยกับกลุ่มนักธุรกิจเพื่อหาผู้ที่ลงโฆษณา และ ผู้ลงโฆษณาจะเป็นผู้เลือกว่าช่องใดตรงกับเป้าหมายในการสื่อสารของแบรนด์นั้น อีกทั้งเจ้าของช่องยังสามารถกำหนดรูปแบบโฆษณาของช่องตนเองว่าจะแสดงโฆษณาในรูปแบบที่เจ้าของช่องต้องการได้ นอกจากนี้ เจ้าของช่องสามารถ มีรายได้จากทางอื่นนอกเหนือจากโฆษณาจาก YouTube เช่น รายได้จากการจ้างทำคลิปวิดีโอสินค้าชนิดต่าง ๆ หรือ สื่อแฝงในวิดีโอ (Product Placement) เป็นต้น⁴² โปรแกรมพันธมิตร YouTube (YouTube Partner Program) มีจุดเด่นของโปรแกรมพันธมิตรคือสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ร่วม โครงการ และ มีความยืดหยุ่นสูง อีกทั้งยังสามารถติดตาม และ จัดการวิดีโอได้ง่ายเนื่องจากฟังก์ชัน YouTube Analytic⁴³ ช่วยวิเคราะห์ และ รายงานข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างละเอียด⁴⁴ เมื่อผู้กบฏขึ้นเป็นพันธมิตรกับ YouTube แล้ว จะมีแหล่งที่มาของรายได้ที่มาจากโปรแกรม พันธมิตร YouTube หลากหลายช่องทาง ดังนี้

- 1) การโฆษณา (Advertisements)
- 2) ผู้ติดตาม (Paid Subscription) และ
- 3) สินค้า (Merchandise)⁴⁵

2.3.2. รายได้จากผู้จ้างให้สอดแทรกเนื้อหาลงใน วิดีโอที่อัปโหลดขึ้นสู่เว็บไซต์ YouTube ในกรณีนี้เจ้าของช่อง (Creator) สามารถสร้างรายได้จากทางอื่นนอกเหนือจากโฆษณาจาก YouTube เช่น การจ้างทำคลิปวิดีโอจากบุคคลอื่นที่ต้องการ โฆษณาสินค้าชนิดต่าง ๆ หรือ การสื่อสารแฝงโฆษณาในวิดีโอ (Product Placement) เป็นต้น⁴⁶

2.4 รูปแบบรายได้ของ Streamer

จะมีรายได้จากการเล่นเกมให้คนอื่นดูผ่านระบบออนไลน์แบบสด ๆ หรือ ที่เรียกอาชีพนี้ว่า Streamer โดยจะมีรายได้จากจำนวนของผู้รับชมที่เข้ารับชมพร้อมกันในขณะนั้น โดย Omeed Dariani

⁴² พรทิพย์ กองชุน. (2557). *อ่านให้ชัด! เปิด “ยูทูป ประเทศไทย” เจ้าของวิดีโอจะได้ เงินเข้ากระเป๋าจากคลิปอย่างไร.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1402473655. [2563, 7 กรกฎาคม].

⁴³ โพลีซันนิง. (2556). *เกิดอะไรขึ้นเมื่อมี Youtube ประเทศไทย.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://positioningmag.com/> [2563, 7 กรกฎาคม].

⁴⁴ ธัญรัช นันทชนก. (2558). *ทำเงินกับ Youtube ผมทำได้ คุณก็ทำได้.* กรุงเทพฯ: วิดดีกรุ๊ป. หน้า 16.

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 16.

⁴⁶ พรทิพย์ กองชุน. *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 42.* (ออนไลน์).

ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร Online Performers Group บริษัทที่ดูแล Streamer ยอดนิยมนามากมายเล่าให้ฟังว่าไม่ใช่แค่ 50,000 ดอลลาร์/ชม. เพราะ Streamer บางคนก็ได้ 60,000 - 70,000 ดอลลาร์/ชม. ประกอบกับค่ายเกมยังพร้อมจ่ายเช็คเปล่าเพื่อให้ Streamer เหล่านั้นเขียนจำนวนเงินได้เองด้วย โดย Omeed มองว่าอย่างน้อยต้องมีมากกว่า 5,000 คนที่รับชมพร้อมกันในขณะนั้น แต่ไม่สามารถนำตัวเลขทั้งหมดมาคำนวณ หรือ 1 คน ต่อชั่วโมง จะมีค่าเท่ากับ 1 ดอลลาร์ เพราะหากมีคนรับชมน้อยกว่านี้ตัวมูลค่าก็จะค่อย ๆ ลดลงไปตามลำดับ⁴⁷

ขณะเดียวกันสูตรดังกล่าวอาจใช้คำนวณได้แค่ในสหรัฐอเมริกาเท่านั้น เพราะผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมนี้ในไทยมองว่า หากมีผู้รับชม 1,000 คนพร้อมกันใน 1 ชั่วโมง ก็จะมีค่าประมาณ 30,000 - 50,000 บาท แล้วแต่ผู้สร้างสรรค์เนื้อหา และ กลุ่มฐานผู้ชม ซึ่งการจะก้าวถึงจุดนั้นมันไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะต้องใช้เวลา รวมถึงความต่อเนื่อง⁴⁸

โดยหาก Streamer คนนั้นเป็นที่ชื่นชอบของผู้ที่เข้ามารับชม ผู้ชมอาจมีการให้รางวัลโดยการตั้ง Challenge หรือการทำทายแล้วหากว่า Streamer สามารถทำตามได้ ผู้ชมอาจให้เงินเป็นรางวัล หรือ จะทำการ Donate โดยไม่มีการตั้ง Challenge ก็ยังสามารถทำได้⁴⁹

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี

2.5.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประวัติการจัดเก็บภาษีอากร

ประวัติการจัดเก็บภาษีอากรของไทยนั้นตามหลักฐานในประวัติศาสตร์ที่อ้างอิงได้เกี่ยวกับประวัติการจัดเก็บภาษีอากรของชาติไทย คือศิวาจารย์กษัตริย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราชซึ่งอยู่ในยุคสมัยกรุงสุโขทัย แต่ความเป็นมาก่อนยุคสุโขทัยได้เคยมีการวิเคราะห์โดยพิจารณาถึงลักษณะประวัติศาสตร์การปกครองของชาติไทย ซึ่งคาดว่า การจัดเก็บภาษีอากรน่าจะเป็นวิวัฒนาการมาจากผลของการก่อสร้างราชอาณาจักรในยุคแรก ๆ ของชนชาติไทย ที่ต้องมีการรบพุ่งเป็นสงครามกับเพื่อนบ้านใกล้เคียง เมื่อมีการรบชนะก็จะมีการกวาดต้อนผู้คน และ ทรัพย์สิน หลังจากนั้นก็จะให้ประเทศผู้แพ้ที่อยู่ภายใต้การปกครองจัดส่งเครื่องบรรณาการมามอบให้ ซึ่งลักษณะการได้มาซึ่งรายได้ และ ทรัพย์สินข้างต้นเป็นการนำรายได้จากนอกราชอาณาจักรเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งอาจถือว่า

⁴⁷ Tangsiri. (2562). *เชื่อหรือไม่ว่าเล่นเกมให้สนุก และมีคนดูจำนวนมากก็สามารถสร้างรายได้ถึง 1.5 ล้านบาทต่อชั่วโมง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://brandinside.asia/popular-game-streamer-is-very-rich/> [2561, 11 ธันวาคม]

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน, (ออนไลน์).

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, (ออนไลน์).

เป็นรูปแบบการจัดเก็บภาษีประเภทหนึ่ง⁵⁰ และ ในขณะเดียวกันการที่จะให้ราชอาณาจักรมีการปกครองที่เข้มแข็ง มีการพัฒนาในด้านความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รัฐจำเป็นที่จะต้องมีการเกณฑ์แรงงานภายในประเทศ เพื่อเข้ามาทำนุบำรุงประเทศ ทั้งในด้านการก่อสร้างถาวรวัตถุ การขุดคลอง ถนนหนทางต่าง ๆ ทั้งนี้ โดยการเกณฑ์แรงงาน อาจถือเป็นรูปแบบการเก็บภาษี ที่ไม่เป็นตัวเงินประเภทหนึ่งเช่นกัน จนกระทั่งต่อมาเมื่อมีการพัฒนาจนมีการนำระบบเงินตรามาใช้ในการแลกเปลี่ยนในราชอาณาจักร ถ้าผู้ที่ถูกเกณฑ์เป็นแรงงานต้องการประกอบอาชีพเป็นอิสระก็อาจนำเงินตราที่หามาได้มาใช้ให้กับรัฐ หรือ เจ้าขุนมูลนายเพื่อขอความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพ อันเป็นก้าวหนึ่งของการเริ่มเป็นระบบการจัดเก็บภาษีอากรในระยะต่อมา⁵¹

ในสมัยราชธิปไตย (ก่อน พ.ศ. 2475) การจัดเก็บภาษีอากรมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นรายได้เพียงอย่างเดียว โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้ออกกฎหมายบังคับให้ประชาชนปฏิบัติในการเสียภาษีอากรเงินภาษีอากรที่เก็บได้ถือเป็นพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ของพระมหากษัตริย์ โดยพระองค์เป็นผู้วางนโยบายในการหามา และ จักรจ่ายใช้สอยการจัดเก็บภาษีอากร ได้ปฏิบัติดำเนินรอยตามสืบต่อเป็นพระราชประเพณีเรื่อยมา ดังจะเห็นได้ว่าการจัดเก็บ “อากร” ซึ่งเก็บโดยวิธีชักผลประโยชน์ที่ราษฎรทำมาหาได้ในพิภคอัตรา 10 หีบ 1 จากการประกอบกิจการต่าง ๆ เช่น การทำไร่ ทำนา ทำสวน ฯลฯ และ “ส่วย” ซึ่งมีการจัดเก็บมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีเรื่อยมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์⁵²

นอกจากนั้นยังมีหลักฐานให้เห็นอีกว่าการจัดเก็บภาษีเงินได้ และ การค้า ซึ่งเก็บจากการประกอบกิจการต่าง ๆ ในสมัยนั้นประเทศไทย ถือว่าเป็นภาษีเงินได้เหมือนกันดังที่ปรากฏในรายงานภาษีอากรในแผนสรรพากรพุทธศักราช 2496 ซึ่งอธิบดีกรมสรรพากรได้จัดนำเสนอต่อเสนาบดีกระทรวงการคลังมหาสมบัติเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2468 เสนอให้จัดเก็บภาษีอากรเพิ่มขึ้นใหม่ มีภาษีรายได้ และ กิจการ (Income and Business Tax) และ ภาษีรายได้แท้ (Income Tax) รวมอยู่ด้วย ซึ่งตามนัยภาษีรายได้แท้ หมายถึง ภาษีเงินได้ตามแบบที่จัดเก็บอยู่ในประเทศอังกฤษ ส่วนภาษีรายได้กิจการนั้น หมายถึง ภาษีที่เก็บจากรายได้ บางประเภท ดังที่ปรากฏในประวัติการจัดตั้ง และ แบ่งส่วนราชการกรมสรรพากร⁵³

⁵⁰ กรมสรรพากร. (2558). *ประวัติการจัดเก็บภาษีอากร*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.rd.go.th/publish/3453.0.html>. [2563, 7 กรกฎาคม].

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, (ออนไลน์).

⁵² สายสมร สังข์เมณ. (2553). *ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต*. รายงานการวิจัย วิทยาลัยราชพฤกษ์. หน้า 1.

⁵³ สายสมร สังข์เมณ. *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 52*. หน้า 1.

2.5.2 ประวัติการจัดตั้งและแบ่งส่วนราชการกรมสรรพากร

เนื่องจากกรมสรรพากรได้มีประวัติการจัดตั้ง และ แบ่งส่วนราชการกรมสรรพากร ได้เขียนบรรยายไว้ว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงวางแผนปฏิรูปการปกครองแล้ว ก็ได้ทรงวางระเบียบกิจการคลังใหม่โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งหอรัษฎากรพิพัฒน์ขึ้นในปี พ.ศ. 2416 เพื่อเก็บรายได้ภาษีอากรของแผ่นดินมารวมไว้ ณ ที่แห่งเดียว ต่อมาจึงยกเป็นกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ มีเสนาบดีประจำต่างหากในปี พ.ศ. 2435 การภาษีอากรก็ได้ทรงปรับปรุงใหม่⁵⁴ โดยแต่งตั้งข้าหลวงคลังไปประจำทุกจังหวัด และ ทุมนณฑลเพื่อทำหน้าที่เก็บภาษีอากรจากราษฎรโดยตรงแล้วรวบรวมรายได้ทั้งหมดส่งมารวมไว้ ณ กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ราษฎรไม่ต้องเสียภาษีอากรมากนักน้อยล็กกันเหมือนแต่ก่อน ทั้งนี้ยอมเป็นการปรับปรุงระบบการคลังอย่างยิ่งใหญ่ ทำให้ผลประโยชน์รายได้ของแผ่นดิน เพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก ในด้านรายจ่ายก็ทรงวางพิทักษ์อัตราเงินเดือนให้แก่ข้าราชการตามตำแหน่งเป็นที่แน่นอนแทนเงินเบี้ยหวัด ที่จ่ายแต่เดิม และ ยังพระราชทานเบี้ยบำนาญแก่ข้าราชการเพื่อเป็นเครื่องเลี้ยงชีพเมื่อรับราชการไม่ได้แล้ว อนึ่ง ในปี พ.ศ. 2439 พระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการจัดทำงบประมาณแผ่นดินขึ้นเป็นครั้งแรก อันเป็นแบบฉบับที่จะต้องทำงบประมาณแผ่นดินสืบมาทุกปี⁵⁵

ครั้นปี พ.ศ. 2463 (ร.ศ.112) ประเทศไทยต้องประสบวิกฤตทางการเมืองอย่างหนัก ด้วยฝรั่งเศสยกกองทหารมารุกรานดินแดนฝั่งแม่น้ำโขง รัฐบาลจำเป็นต้องส่งทหารไปตั้งรับข้าศึกที่เมืองอุบลราชธานี ทำให้เมืองปราจีนบุรีมีความสำคัญ ทางด้านยุทธศาสตร์ และ ทางการเมืองขึ้น ฉะนั้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเมืองปราจีนบุรีเป็นมณฑลขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ และ โปรดให้พระยาฤทธิรงค์ธรม (สุรกร ชูโต) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาล ต่อมาในการประชุม สมุหเทศาภิบาลครั้งแรกในปี พ.ศ. 2438 พระยาฤทธิรงค์ธรม กราบทูลเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยว่าอากรค่าน้ำในมณฑลปราจีนบุรี รัฐบาลได้รับเงินอากรเข้าพระคลัง น้อยกว่าเท่าที่ควรจะได้ เพราะนายอากรที่รับผูกขาด ไม่มีเวลาที่จะเก็บ ได้ทั่วถึง ถ้าให้สมุหเทศาภิบาลจัดเก็บอากรค่าน้ำ และ ให้รางวัลส่วนลดแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ให้เป็นพนักงานเก็บจะได้เงินหลวงเพิ่มขึ้นอีกมากมาย เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยจึงนำความไปกราบทูลกรมขุนศิริราชสังกาศ เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติซึ่งไม่ทรงเห็นชอบด้วย ดังปรากฏข้อความในหนังสือสาส์นสมเด็จพระหัตถ์ของสมเด็จพระยาดำรงฯ ซึ่งทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

⁵⁴ กรมสรรพากร. (2561). *ประวัติการจัดตั้งและแบ่งส่วนราชการกรมสรรพากร*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.rd.go.th/publish/327.0.html>. [2563, 7 กรกฎาคม].

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, (ออนไลน์).

ในสมัยนั้น⁵⁶ มีหนังสือทูลสมเด็จพระยานริศรราชฯ ลงวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2478 อธิบายเรื่องเปลี่ยนวิธีเก็บภาษีอากรดังนี้ "หลายปีมาแล้วเมื่อ เซอร์ เอควาร์ด กูก ยังเป็นที่ปรึกษากระทรวงพระคลัง วันหนึ่งมาหาหม่อมฉันที่วังวรดิศ พูดขึ้นว่า แกตรวจดูจำนวนเงินแผ่นดินที่ได้รับประจำปีย้อนถอยหลังขึ้นไปถึงรัชกาลที่ 5 เกิดประหลาดใจด้วยเห็นเงินจำนวนรายได้ตั้งแต่ ค.ศ. 1896 (พ.ศ. 2439) เพิ่มขึ้นปีละมาก ๆ ไปตรวจดูทางภาษีอากร ก็ไม่ปรากฏว่าในระหว่างนั้นรัฐบาลได้ตั้งภาษีอากรอย่างใดขึ้นใหม่ หรือ เพิ่มพิกัดอัตราภาษีแก่อย่างใดอีก คิดไม่เห็นว่าจะเงินแผ่นดินเพิ่มขึ้นมากมายด้วยเหตุใด ถามพวกข้าราชการกระทรวงพระคลังที่รับราชการอยู่ในเวลานี้ก็ไม่มีใครรู้ แก่กว่าบางทีหม่อมฉันจะทราบเหตุเพราะตัวหม่อมฉันทำราชการในสมัยนั้นจึงมาถาม หม่อมฉันตอบว่า เหตุที่เงินแผ่นดินได้มากขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2439 นั้น หม่อมฉันทราบอยู่พอจะอธิบายได้ แต่นึกขวยใจอยู่หน่อยด้วยเรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับตัวหม่อมฉันอยู่บ้าง ขออย่าให้แกเข้าใจว่าหม่อมฉันเล่าอวดดีสำหรับตัว เพราะที่จริงเป็นความคิด และ ช่วยกันทำหลายคน แล้วหม่อมฉันจึงเล่าเรื่องตามที่เป็นมาให้ เซอร์ เอควาร์ด กูก ฟังก็พอใจ แต่เรื่องที่หม่อมฉันเล่านั้นยังไม่เคยจดลงเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะเมื่อเซอร์ เอควาร์ด กูก มาถามยอดจำนวนเงินด้วยวาจา หม่อมฉันจำจำนวนเงินไม่ได้ ฟังมาพบบัญชีจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้นครั้งนั้นเมื่อเร็ว ๆ นี้ หม่อมฉันจึงเห็นควรจะเขียนทูลบรรเลงในจดหมายประจำสัปดาห์ได้เรื่องอันเป็นมูลเหตุมีดังกล่าวต่อไปนี้⁵⁷

เมื่อสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้หม่อมฉันเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย เมื่อ ร.ศ.111 (พ.ศ. 2435) นั้นทรงพระราชดำริถึงลักษณะการปกครองหัวเมืองที่จะจัดต่อไปในภายหน้าเป็นยุค 3 ข้อ คือ⁵⁸

ข้อ 1 จะรวบรวมการบังคับบัญชาหัวเมือง ซึ่งเคยแยกกันอยู่ 3 กระทรวงคือ มหาดไทย กลาโหม กรมท่า ให้มารวมอยู่ในกระทรวงมหาดไทยเพียงกระทรวงเดียว

ข้อ 2 จะรวมหัวเมืองจัดเป็นมณฑลตามสมควรแก่ภูมิภานา ให้สะดวกแก่การปกครอง และมีสมุหเทศาภิบาลบังคับบัญชาการทุกมณฑล

ข้อ 3 การเปลี่ยนแปลงที่ทรงพระราชดำริ จะค่อยจัดไปเป็นชั้น ๆ มิให้เกิดการยุ่งเหยิงในการเปลี่ยนแปลง

ในปีแรก หม่อมฉันเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเป็นแต่ศึกษาหาความรู้ราชการในกระทรวง กับออกไปตรวจตามหัวเมืองฝ่ายเหนือซึ่งภายหลังจัดเป็นมณฑลอยุธยา มณฑลนครสวรรค์ มณฑลพิษณุโลก กับทั้งเมืองสุพรรณบุรี (เวลานั้นเมืองนครชัยศรียังขึ้นอยู่กรมท่า)

⁵⁶ กรมสรรพากร. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 54. (ออนไลน์).

⁵⁷ กรมสรรพากร. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 54. (ออนไลน์).

⁵⁸ กรมสรรพากร. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 54. (ออนไลน์).

เพื่อหาความรู้มาติดกระดาษการที่จะจัดต่อไป ครั้นปีต่อมาถึง ร.ศ.112 (พ.ศ. 2436) เฝียเกิดเหตุวิวาทกับฝรั่งเศส จะต้องส่งทหารไปเมืองอุบลทางเมืองปราจีนบุรีเพื่อจะให้สะดวกแก่การส่งทหาร จึงโปรดให้จัดตั้งมณฑลปราจีนขึ้นก่อน และ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาฤทธิรงค์กรมเทพ (ศุภร์ ชูโต) เป็นสมุหเทศาภิบาลคนแรก ต่อมาอีกปีหนึ่งจึงตั้งมณฑลอยุธยา มณฑลนครสวรรค์ มณฑลพิษณุโลก และ ตั้งมณฑลอื่นในปีต่อ ๆ มา^๙

ในสมัยนั้น การเก็บภาษีอากรทั้งที่กรุงเทพฯ และ ตามหัวเมืองยังใช้วิธีกระทรวงพระคลังเรียกประมูลให้มีผู้รับผูกขาดไปเก็บภาษีอากรต่าง ๆ ทุกปี พระยาฤทธิรงค์ฯ ได้ไปจัดมณฑลปราจีนก่อนมณฑลอื่นอยู่ปีหนึ่ง รู้การในท้องที่คิดว่าสมุหเทศาภิบาลคนอื่น เมื่อมีการประชุมสมุหเทศาภิบาลครั้งแรกในพ.ศ. 2438 พระยาฤทธิรงค์ฯ มาบอกหม่อมฉันว่าอากรค่าน้ำในมณฑลปราจีนเงินหลวงที่ได้เข้าพระคลังยังน้อยกว่าที่ควรจะได้อยู่มาก เพราะนายอากรที่รับผูกขาดไปมีเวลาที่จะเก็บเฉพาะปีหนึ่ง ต้องรีบจัดเก็บให้ได้กำไรภายในเวลาที่ตนมีอำนาจ เพราะฉะนั้นใครจะเชื่อว่าประมูลก็ต้องกะจำนวนเงินให้ได้ต่ำด้วยกลัวขาดทุน ยกตัวอย่างดังอากรค่าน้ำเมืองปราจีนบุรีมีผู้รับประมูลเสนอเพียงปีละ 2,400 บาทเท่านั้น แม้จำนวนเงินเพียงเท่านั้น ใครเป็นนายอากรยังต้องไปใช้วิธีเก็บเลี้ยงพระราชบัญญัติ เช่น กิดอุบายว่ากล่าวให้ราษฎรยอมเสียค่าน้ำเหมาตามครัวเรือน เป็นต้น เพื่อให้ได้เงินโดยเร็ว แต่ที่จริงนั้นนายอากรเก็บค่าน้ำได้แต่ราษฎรที่อยู่ใกล้ ๆ พวกที่อยู่ห่างไกลออกไปนายอากรก็ไม่สามารถจะเก็บไปถึง ยังมีคนที่ไม่ต้องไปเสียภาษีอากรค่าน้ำอยู่โดยมาก พระยาฤทธิรงค์ฯ เห็นว่าถ้าให้เทศาภิบาลเก็บอากรค่าน้ำให้ส่วนลดแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่จัดตั้งขึ้นใหม่ใช้เป็นพนักงานเก็บ จะได้เงินหลวงเพิ่มขึ้นอีกมากหม่อมฉันเห็นชอบด้วยจึงนำความไปพูด กรมขุนศิริราชสังกาศซึ่งเป็นเสนาบดีกระทรวงพระคลังอยู่เวลานั้น ท่านไม่ทรงเห็นชอบด้วย ครัสว่า นายอากรไม่ส่งเงินฉันเอาตัวขังได้ ถ้าเทศาฯ ไม่ส่งเงิน ฉันเอามาขังไม่ได้ เงินหลวงก็จะสูญเมื่อท่านตรัสอย่างนั้นหม่อมฉันก็สนใจ ต่อมาเมื่อใกล้จะสิ้นปี วันหนึ่งกรมขุนศิริราชฯ เสด็จมาหาหม่อมฉันที่กระทรวงมหาดไทย ครัสถามว่าที่พระยาฤทธิรงค์ฯ จะรับเก็บอากรค่าน้ำเมืองปราจีนบุรีจะรับได้จริง ๆ หรือ หม่อมฉันทูลถามว่าเหตุใดจึงจะกลับ โปรดให้พระยาฤทธิรงค์ฯ เก็บอากรค่าน้ำ ครัสบอกว่านายอากรเดิมร้องขาดทุน ขอลดเงินอากรค่าน้ำเมืองปราจีนบุรี ผู้อื่นก็ไม่มีใครเข้าประมูลดูเหมือนจะนัดแนะกัน โกงกระทรวงพระคลัง จึงทรงพระดำริเปลี่ยนมาให้เทศาฯ เก็บ หม่อมฉันทูลถามว่าจะต้องพระประสงค์ให้ส่งจำนวนเงินสักเท่าใด ครัสตอบว่าเพียง เท่าที่นายอากรผูกขาดไปปีก่อน อย่าให้เงินหลวงลดลงก็พอพระหฤทัย หม่อมฉันจึงบอกไปยังพระยาฤทธิรงค์ฯ ตอบมาว่าจะรับเก็บ และ จะส่งเงินหลวงให้ได้เท่าที่นายอากรผูกขาด แนะนำให้หม่อมฉันทำความเข้าใจตกลงกับกระทรวงพระคลัง ข้อหนึ่งว่า ถ้าเทศาฯ เก็บเงินอากรค่าน้ำได้มากกว่าจำนวนที่นายอากรรับผูกขาด

^๙ กรมสรรพากร. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 54. (ออนไลน์).

ขึ้นไปเท่าใด ขอให้กระทรวงพระคลังอนุญาต ให้กระทรวงมหาดไทยใช้เงินที่เพิ่มขึ้นบ้าง ปลูกสร้างสถานที่ว่าการ และ ที่พักข้าราชการในมณฑลปราจีนซึ่งต้องการเงินอยู่ หม่อมฉันไปทูลกรมขุนศิริราชฯ ก็ทรงยอมทำตามคำพระยาฤทธิรงค์ฯ แต่การที่มอบอำนาจให้เทศาฯ เก็บอากรค่าน้ำครั้งนั้นอยู่ข้างแปลก ด้วยกรมขุนศิริราชฯ มีรับสั่งให้ออกท้องตราณควายฤกษ์ กระทรวงการคลัง ตั้งให้พระยาฤทธิรงค์ฯ เป็นขุนมัจฉาฯ (สรวีว่าอะไรหม่อมฉันจำไม่ได้) ตำแหน่งนายอากรค่าน้ำเมืองปราจีนบุรี พระยาฤทธิรงค์ฯ ยังอุยอวดอยู่จนกว่าตัวแก่คนเดียวที่เป็นพระยากินพานทองแล้ว ได้เลื่อนเป็นขุน และว่ายังเก็บท้องตรากระทรวงพระคลังฉบับนั้นไว้เป็นที่ระลึก เพราะเหตุใดกรมขุนศิริราชฯ ท่านจึงทรงทำเช่นนั้น มาคิดดูภายหลังจึงเห็นว่าท่านเตรียมเมื่อพระยาฤทธิรงค์ฯ จะทำไม่ได้คงรับปีหน้าจะได้ตั้งคนอื่นได้สะดวกไม่ต้องขอโอนหน้าที่จากกระทรวงมหาดไทย แต่พระยาฤทธิรงค์ฯ เก็บเงินอากรค่าน้ำ เมืองปราจีนบุรี ได้มากกว่าจำนวนเงินที่นายอากรเคยเก็บรับผูกขาดหลายเท่ากระทรวงมหาดไทยก็เริ่มแลเห็นว่า การที่จัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลอาจจะจัดการเก็บเงินภาษีอากรซึ่งเป็นวิธีรัฐบาลเก็บเองให้เงินผลประโยชน์แผ่นดินเพิ่มขึ้นได้อีกมาก แต่ยังไม่ทันไปพูดกับกระทรวงพระคลังกรมขุนศิริราชฯ เสด็จออกจากตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพระคลังเสียก่อนจึงยังมีได้จัดการแก้ไขอย่างไร⁶⁰

พอกรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย เสด็จมาเป็นเสนาบดีกระทรวงพระคลังทราบเรื่องพระยาฤทธิรงค์ฯ เก็บอากรค่าน้ำ ก็ทรงเลื่อมใสในการเปลี่ยนแปลงนั้น แล้วอนุญาตให้เทศาฯ เริ่มจัดการเก็บภาษีอากร และ ต่อมากรมหมื่นมหิศรฯ ให้กรมสรรพากรเป็นพนักงานเก็บภาษีอากร และ พาฝรั่งผู้ชำนาญเข้ามาจัดระเบียบ ได้มิสเตอร์ เกรแฮมมาเป็นเจ้ากรมสรรพากรใน โอนไปขึ้นอยู่ในกระทรวงนครบาล ได้มิสเตอร์ ไซล์ (ซึ่งภายหลังได้เป็นพระยาอินทรมนตรีศรีจันทรมุข) เป็นเจ้ากรมสรรพากรนอก โอนไปขึ้นอยู่ในกระทรวงมหาดไทย ตั้งหน้าจัดวิธีเก็บอากรด้วยเลิกผูกขาด เปลี่ยนเป็นรัฐบาลเก็บเองเป็นอย่างไร มา และ การที่จัดนั้นค่อยจัดขยายออกไปเป็นมณฑล ๆ จำนวนเงินจึงได้เพิ่มขึ้นเป็นรายปี"⁶¹

ทั้งนี้ การบริหารการจัดเก็บภาษีในสมัยระบบประชาธิปไตยได้มีการปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงไป อย่างรวดเร็วซึ่งเป็นเหตุผลผลักดันให้ต้องดำเนินการดังนี้⁶²

1. ประเทศไทยได้เข้าไปติดต่อกับชาวต่างชาติมากขึ้น การที่จะบังคับจัดเก็บภาษีจึงต้องดำเนินการให้เป็นแบบเดียวกับหลักสากล เพื่อให้ได้รับความน่าเชื่อถือจากชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยเพิ่งได้รับการยกเลิกสัญญาผูกพันนอกราชอาณาเขตซึ่งทำให้

⁶⁰ กรมสรรพากร. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 54. (ออนไลน์).

⁶¹ กรมสรรพากร. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 54. (ออนไลน์).

⁶² สายสมร สังข์เมฆ. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 52. หน้า 3.

ชาวต่างด้าวต่าง ๆ ต้องเสียภาษีอากรให้กับประเทศไทย การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจึงต้องแก้ไขให้เป็นไปในแนวทางเดียวกับต่างประเทศ

2. เกณฑ์การจัดเก็บภาษีเงินได้แต่เดิมนั้นยังไม่เป็นเกณฑ์เดียวกันกับต่างประเทศ เช่น จัดเก็บจากรายได้ก่อนหักรายจ่ายใด ๆ ซึ่งหลักการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้นจะเก็บจากเงินได้สุทธิซึ่งต่างประเทศส่วนใหญ่ก็จัดเก็บตามเกณฑ์นี้ประเทศไทยจึงต้องปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเสียใหม่เพื่อให้เป็นแนวเดียวกันกับต่างประเทศด้วย

3. อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จัดเก็บนั้นมีอัตราที่ต่ำเกินไป รัฐมีความต้องการเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับปรุงอัตรการจัดเก็บภาษีให้สูงขึ้น และ เพื่อให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความเป็นธรรมยิ่งขึ้นจึงได้มีการปรับปรุงอัตราภาษีจากอัตราเดียวเท่ากันหมดเป็นเก็บจัดเก็บภาษีในอัตราร้อยละ 8 หรือ อัตราภาษีเสริม หรือ ภาษีกึ่งอัตราแล้วแต่กรณีไป หากผู้มีเงินได้ต่ำกว่าปีละ 2,400 บาท ไม่ต้องเสียภาษีทั้งนี้ก่อนใช้ประมวลรัษฎากร เมื่อได้มีการใช้ประมวลรัษฎากรแล้วก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่หลายครั้งดังที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

ตามที่ได้นำวิธีการจัดเก็บภาษีหัก ณ ที่จ่ายมาใช้จัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากผู้ที่มีเงินได้จากการจ้างแรงงานซึ่งเรียกเก็บจากผู้มีเงินได้เป็นรายเดือนนั้น ปรากฏว่าภาษีเงินเดือนยังไม่มีความเป็นธรรมพอ เพราะเก็บจากผู้มีเงินได้ที่มีเงินได้เป็นค่าจ้างแรงงานอย่างเดียวไม่ได้หักค่าใช้จ่ายและ ค่าลดหย่อนเหมือนกับประเทศอื่น ทำให้บุคคลบางประเภทไม่อยู่ในข่ายที่ต้องเสียภาษีเงินเดือนจึงถูกนำมาใช้ในช่วงเวลาสั้น ๆ และได้มีการปรับปรุงการจัดเก็บภาษีเงินได้ขึ้นใหม่ที่เรียกว่า พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ พ.ศ. 2475 ซึ่งได้ปรับปรุงให้ทันสมัยยิ่งขึ้น โดยได้กำหนดให้จัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากยอดเงินได้สุทธิซึ่งมีการหักค่าใช้จ่าย และ ค่าลดหย่อนเพิ่มตามประเภทของเงินได้ที่อยู่ในข่ายที่ต้องเสียภาษี เช่น ได้จากพันธบัตรหุ้นกู้เงินได้จากทุน หรือ เงินรายปีเงินได้จากวิชาชีพบางอย่าง และ จากการให้เช่าทรัพย์สิน ฯลฯ ในขณะเดียวกันก็ได้ปรับปรุงการจัดเก็บภาษีอื่นให้เป็นธรรมยิ่งขึ้น เป็นต้น⁶³

1. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีที่จัดเก็บจากฐานรายได้ของผู้มีเงินได้ที่เป็นบุคคลธรรมดา และ หน่วยทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ไม่ว่าจะเป็นเงินได้เนื่องจากหน้าที่งานที่ทำ หรือ เนื่องจากกิจการที่ทำ หรือ เนื่องจากทรัพย์สิน โดยจัดเก็บจากเงินได้พึงประเมินทุกประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดยกเว้นไว้เป็นกรณีพิเศษ เพื่อการบรรเทาภาระภาษีแก่ผู้มีเงินได้นั้น⁶⁴

⁶³ สายสมร สังข์เมฆ. อ่างแล้วเชิงอรอดที่ 52. หน้า 3.

⁶⁴ สุเทพ พงษ์พิทักษ์. (2557). หลักการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/565366>. [2562, 11 ธันวาคม].

2. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นภาษีที่จัดเก็บจากฐานเงินได้พึงประเมิน ทั้งจากแหล่งเงินได้ในประเทศ และ แหล่งเงินได้ในต่างประเทศ โดยนำมาบัญญัติเป็นหลักการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามมาตรา 41 แห่งประมวลรัษฎากร⁶⁵

3. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นภาษีทางตรง (Direct Tax) ซึ่งผู้มีหน้าที่เสียภาษีต้องรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไว้เองทั้งสิ้น ไม่สามารถผลักภาระภาษีไปยังบุคคลอื่น โดยเฉพาะในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากเงินได้สุทธิอันเป็นเครื่องวัดความสามารถของผู้มีเงินได้นั้น หากผู้มีเงินได้เลือกหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็น และ สมควร หรือ ค่าใช้จ่ายจริงผู้มีเงินได้จะนำค่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ต้องชำระมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณเงินได้สุทธิไม่ได้⁶⁶

4. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีอากรประเมิน ตามบทบัญญัติมาตรา 14 ประกอบมาตรา 38 แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งกำหนดให้ผู้ต้องเสียภาษี หรือ ผู้นำส่งภาษีมียหน้าที่ยื่นรายการประเมินตนเอง ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และ ภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด เพื่อแสดงว่ามีรายได้ หรือ รายรับที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณภาษีเป็นจำนวนเท่าใด คิดเป็นจำนวนเงินภาษีที่ต้องเสีย หรือ นำส่งเท่าใด และ ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจประเมินเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการประเมินความถูกต้องของจำนวนภาษีอากรที่ต้องเสีย หรือ นำส่ง และ การปฏิบัติหน้าที่ทางภาษีอากรของต้องเสียภาษี หรือ ผู้นำส่งภาษี เพื่ออำนวยความสะดวกในการเสียภาษีอากร

5. หน่วยภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาถือเป็นหน่วยภาษีย่อยที่สุด ดังนั้น เมื่อเงินได้ใด ๆ ที่ได้ผ่านการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแล้ว ผู้ที่ได้รับส่วนแบ่งจากเงินได้ที่ได้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแล้ว จะไม่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอีก อาทิ ส่วนแบ่งของกำไรจากห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือ คณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคล หรือ เงินได้จากกองมรดกที่ผ่านการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรือ เงินได้จากการให้โดยเสน่หา หรือ เงินได้จากการอุปการะ โดยหน้าที่ธรรมจรรยา จะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเช่นกัน⁶⁷

6. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกจากจัดเก็บตามหลักความสามารถแล้ว ยังจัดเก็บตามหลักความมั่งคั่ง หรือ จากการมีเงินได้พึงประเมินเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของเงินได้พึงประเมินอีกด้วย⁶⁸

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, (ออนไลน์).

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, (ออนไลน์).

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, (ออนไลน์).

⁶⁸ สุเทพ พงษ์พิทักษ์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 64. (ออนไลน์).

2.5.3 ความหมายของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไป หรือ จากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษ ตามที่กฎหมายกำหนด และมีรายได้เกิดขึ้น ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยปกติจัดเก็บเป็นรายปี รายได้ที่เกิดขึ้นในปีใด ๆ ผู้มีรายได้มีหน้าที่ต้องนำไปแสดงรายการตนเอง ตามแบบแสดงรายการภาษีที่กำหนด ภายในเดือนมกราคม ถึงมีนาคมของปีถัดไป สำหรับผู้มีเงินได้บางกรณี กฎหมายยังกำหนดให้ยื่นแบบฯ เสียภาษีตอนครึ่งปี สำหรับรายได้ ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงครึ่งปีแรก เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษี ที่ต้องชำระ และ เงินได้บางกรณี กฎหมายกำหนดให้ ผู้จ่ายทำหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่ายจากเงินได้ที่จ่ายบางส่วน เพื่อให้มีการทยอยชำระภาษี ขณะที่เงินได้เกิดขึ้นอีกด้วย⁶⁹

2.5.4 รูปแบบการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ประมวลรัษฎากร มาตรา 40 เงินได้พึงประเมินนั้น คือเงินได้ประเภทต่อไปนี้ รวมตลอดถึงเงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงิน หรือ ผู้อื่นออกแทนให้สำหรับเงินได้ประเภทต่าง ๆ ดังกล่าว ไม่ว่าในทอดใด⁷⁰

(1) เงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นเงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง โบนัส เบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินค่าเช่าบ้าน เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่นายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า เงินที่นายจ้างจ่ายชำระหนี้ใด ๆ ซึ่งถูกจ้างมีหน้าที่ต้องชำระ และ เงิน ทรัพย์สิน หรือ ประโยชน์ใด ๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน

(2) เงินได้เนื่องจากหน้าที่ หรือ ตำแหน่งงานที่ทำ หรือ จากการรับทำงานให้ ไม่ว่าจะเป็นค่าธรรมเนียม ค่านายหน้า ค่าส่วนลด เงินอุดหนุนในงานที่ทำ เบี้ยประชุม บำเหน็จ โบนัส เงินค่าเช่าบ้าน เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่ผู้จ่ายเงินได้ให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า เงินที่ผู้จ่ายเงินได้จ่ายชำระหนี้ใด ๆ ซึ่งผู้มีเงินได้มีหน้าที่ต้องชำระ และ เงิน ทรัพย์สิน หรือ ประโยชน์ใด ๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากหน้าที่หรือ ตำแหน่งงานที่ทำ หรือ จากการรับทำงานให้นั้น ไม่ว่าหน้าที่ หรือ ตำแหน่งงาน หรือ งานที่รับทำให้นั้นจะเป็นการประจำหรือชั่วคราว

(3) ค่าแห่งกุศลวิสต์ ค่าแห่งลิขสิทธิ์ หรือ สิทธิอย่างอื่น เงินปี หรือ เงินได้มีลักษณะเป็นเงินรายปีอันได้มาจากพันธกรรม นิติกรรมอย่างอื่น หรือ คำพิพากษาของศาล

(4) เงินได้ที่เป็น

(ก) ดอกเบี้ยพันธบัตร ดอกเบี้ยเงินฝาก ดอกเบี้ยหุ้นกู้ ดอกเบี้ยตั๋วเงิน ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ไม่ว่าจะมียกประกันหรือไม่ ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่อยู่ในบังคับต้องถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีเงินได้ปีใดใครเสียเฉพาะส่วนที่เหลือจากถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมาย

⁶⁹ สายสมร สังข์เมฆ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 52. หน้า 5.

⁷⁰ ประมวลรัษฎากร. มาตรา 40.

ดังกล่าว หรือ ผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายตัวเงิน หรือ ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัท หรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือ นิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออก และจำหน่ายครั้งแรกในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอน รวมทั้งเงินได้ที่มีลักษณะทำนองเดียวกันกับดอกเบี้ย ผลประโยชน์ หรือ ค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่ได้จากการให้กู้ยืม หรือ จากสิทธิเรียกร้องในหนี้ทุกชนิด ไม่ว่าจะมีส่วนหลักประกันหรือไม่ก็ตาม

(ข) เงินปันผล เงินส่วนแบ่งของกำไร หรือ ประโยชน์อื่นใดที่ได้จากบริษัท หรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล กองทุนรวม หรือ สถาบันการเงินที่มีกฎหมายโดยเฉพาะของประเทศไทย จัดตั้งขึ้นสำหรับให้กู้ยืมเงินเพื่อส่งเสริมเกษตรกรรม พาณิชยกรรม หรือ อุตสาหกรรม เงินปันผล หรือ เงินส่วนแบ่งของกำไรที่อยู่ในบังคับต้องถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีเงินได้ปิโตรเลียมเฉพาะส่วนที่เหลือจากถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายดังกล่าว

เพื่อประโยชน์ในการคำนวณเงินได้ตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่บุตรชอบด้วยกฎหมายที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเป็นผู้มีเงินได้ และ ความเป็นสามีภริยาของบิดา และ มารดาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ถือว่าเงินได้ของบุตรดังกล่าวเป็นเงินได้ของบิดา แต่ถ้าความเป็นสามีภริยาของบิดา และ มารดาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ถือว่าเงินได้ของบุตรดังกล่าวเป็นเงินได้ของบิดา หรือ ของมารดาผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือ ของบิดาในกรณีบิดามารดาใช้อำนาจปกครองร่วมกัน

ความในวรรคสองให้ใช้บังคับกับบุตรบุญธรรมที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะซึ่งเป็นผู้มีเงินได้ด้วยโดยอนุโลม

(ค) เงินโบนัสที่จ่ายแก่ผู้ถือหุ้น หรือ ผู้เป็นหุ้นส่วนในบริษัท หรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล

(ง) เงินลดทุนของบริษัท หรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเฉพาะส่วนที่จ่ายไม่เกินกว่ากำไร และ เงินที่กันไว้รวมกัน

(จ) เงินเพิ่มทุนของบริษัท หรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งตั้งจากกำไรที่ได้มา หรือ เงินที่กันไว้รวมกัน

(ฉ) ผลประโยชน์ที่ได้จากการที่บริษัท หรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลควบเข้ากัน หรือ รับช่วงกัน หรือ เลิกกัน ซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าเงินทุน

(ช) ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนการเป็นหุ้นส่วน หรือ โอนหุ้น หุ้นกู้ พันธบัตร หรือ ตัวเงิน หรือ ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัท หรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือ นิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออก ทั้งนี้ เฉพาะซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน

(ซ) เงินส่วนแบ่งของกำไร หรือ ผลประโยชน์อื่นใดในลักษณะเดียวกันที่ได้จากการถือ หรือ ครอบครองโทเคนดิจิทัล

(ณ) ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการ โอนคริปโทเคอร์เรนซี หรือ โทเคนดิจิทัล ทั้งนี้ เฉพาะซึ่งตีราคา เป็นเงิน ได้เกินกว่าที่ลงทุน

(5) เงิน หรือ ประโยชน์อย่างอื่นที่ได้เนื่องจาก

(ก) การให้เช่าทรัพย์สิน

(ข) การพิคสัญญานเช่าซื้อทรัพย์สิน

(ค) การพิคสัญญาซื้อขายเงินผ่อนซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้น โดยไม่ต้องคืนเงิน หรือ ประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้ว

ในกรณี (ก) ถ้าเจ้าพนักงานประเมินมีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้มีเงินได้แสดงเงินได้ต่ำไป ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจประเมินเงินได้นั้นตามจำนวนเงินที่ทรัพย์สินนั้นสมควรให้เช่าได้ตามปกติ และ ให้ถือว่าจำนวนเงินที่ประเมินนี้เป็นเงินได้พึงประเมินของผู้มีเงินได้ ในกรณีนี้จะอุทธรณ์การประเมินก็ได้ ทั้งนี้ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์ตาม ส่วน 2 หมวด 2 ลักษณะ 2 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณี (ข) และ (ค) ให้ถือว่าเงิน หรือ ประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้วแต่วันทำสัญญา จนถึงวันพิคสัญญาทั้งสิ้น เป็นเงินได้พึงประเมินของปีที่มีการพิคสัญญานั้น

(6) เงินได้จากวิชาชีพอิสระ คือ วิชากฎหมาย การประกอบโรคศิลปะ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี ประณีตศิลปกรรม หรือ วิชาชีพอิสระอื่น ซึ่งจะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดชนิดไว้

(7) เงิน ได้จากการรับเหมาที่ผู้รับเหมาต้องลงทุนด้วยการจัดหาสัมภาระในส่วนสำคัญ นอกจากเครื่องมือ

(8) เงิน ได้จากการธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง หรือ การอื่น นอกจากที่ระบุไว้ใน (1) ถึง (7) แล้ว

เงินค่าภาษีอากรตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้จ่ายเงิน หรือ ผู้อื่นออกแทนให้สำหรับเงินได้ ประเภทใด ไม่ว่าทอดใด หรือ ในปีภาษีใดก็ตาม ให้ถือเป็นเงินได้ประเภท และ ของ ปีภาษีเดียวกัน กับเงินได้ที่ออกแทนให้

เมื่อมีเงินได้เกิดขึ้นแล้วจะต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. ขอมิเลข และ บัตรประจำตัวผู้เสียภาษี ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่เงินได้เกิดขึ้น กรณีเป็นผู้มีเงินได้ที่ไม่มีเลขประจำตัวประชาชน ได้แก่ เป็นคนต่างด้าว หรือ กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง เว้นแต่ผู้มีเงินได้ ที่มีเลขประจำตัวประชาชน สามารถใช้ เลขประจำตัวประชาชน แทนเลขประจำตัว ผู้เสียภาษีอากร ได้ โดยไม่ต้องขอมิเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรอีก ผู้มีเงินได้ที่มีภูมิลำเนา อยู่ใน กรุงเทพมหานคร อาศัยในคำร้อง ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่ กรุงเทพมหานคร ทั้ง 30 แห่ง หรือ

สำนักสรรพากรพื้นที่ สาขา (อำเภอ) ทุกแห่ง สำหรับในต่างจังหวัด ยื่นคำขอได้ที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ (จังหวัด) และ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา (อำเภอ) ทุกแห่ง แล้วแต่กรณี

2. ยื่นแบบแสดงรายการ ปกติปีละ 1 ครั้ง เงินได้ ของปีใด ก็ยื่นแบบฯ ภายใน วันที่ 31 มีนาคม ของปีถัดไป เว้นแต่ เงินได้ บางลักษณะ เช่น การให้เช่า ทรัพย์สิน เงินได้จาก วิชาชีพอิสระ เงินได้จาก การรับเหมา เงินได้จากธุรกิจ การพาณิชย์ เป็นต้น จะต้อง ยื่นแบบฯ ตอนกลางปี สำหรับเงินได้ ที่เกิดขึ้นใน 6 เดือนแรก ภายใน เดือนกันยายน ของทุกปี⁷¹

2.5.5 วิธีการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา⁷²

ตามกฎหมาย เงิน ได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เรียกว่า "เงินได้พึงประเมิน" หมายถึง เงินได้ของบุคคลใด ๆ หรือ หน่วยภาษีใดข้างต้นที่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีใด ๆ หรือ เงิน ได้ ที่เกิดขึ้นในปีภาษี ได้แก่

1. เงิน
2. ทรัพย์สินซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน ที่ได้รับจริง
3. ประโยชน์ซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน
4. เงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงิน หรือ ผู้อื่นออกแทนให้
5. เครดิตภาษีตามที่กฎหมายกำหนด

} ที่ได้รับจริง (เกณฑ์เงินสด)

2.5.6.1 เกณฑ์เงิน ได้พึงประเมินขั้นต่ำที่ผู้มีเงิน ได้ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี⁷³

(1) บุคคลธรรมดา และ ผู้ถึงแก่ความตาย มีเงิน ได้พึงประเมิน ดังนี้

ประเภทเงินได้	โสด	สมรส
เงินเดือนเพียงอย่างเดียว	120,000	220,000
เงินได้ประเภทอื่น	60,000	120,000

(2) ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีหุ้นนิติบุคคล หรือ คณะบุคคลที่ไม่ใช่นิติบุคคล มีเงิน ได้พึงประเมินเกิน 60,000 บาท

⁷¹ กรมสรรพากร. (2559). *เมื่อมีเงินได้เกิดขึ้นแล้ว ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องทำอะไรบ้าง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.rd.go.th/publish/549.0.html>. [2562, 11 ธันวาคม].

⁷² กรมสรรพากร. (2559). *วิธีการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.rd.go.th/publish/550.0.html>. [2562, 11 ธันวาคม].

⁷³ กรมสรรพากร. (2560). *ผู้ที่มีเงินได้เกิดขึ้นในระหว่างปีภาษีมีหน้าที่ต้องยื่นแบบฯ เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทุกกรณีหรือไม่*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.rd.go.th/publish/551.0.html>. [2562, 11 ธันวาคม].

(3) กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง มีเงินได้พึงประเมินเกิน 60,000 บาท

2.5.6.2 ผู้มีเงินได้มีสิทธิหักลดหย่อนได้ดังต่อไปนี้⁷⁴

(1) กรณีบุคคลธรรมดา หรือ ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี

1. ผู้มีเงินได้ 60,000 บาท

2. คู่สมรส (ไม่มีเงินได้) 60,000 บาท

3. ผู้มีเงินได้ หรือ คู่สมรสต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ ให้หักลดหย่อนรวมกันได้

ไม่เกิน 120,000 บาท

4. บุตรชอบด้วยกฎหมาย และ บุตรบุญธรรม หักค่าลดหย่อนได้คนละ 30,000

บาท ต้องเข้าเงื่อนไข ดังนี้

- บุตรชอบด้วยกฎหมาย หักลดหย่อนได้ไม่จำกัดจำนวน

- บุตรบุญธรรม หักลดหย่อนได้ไม่เกิน 3 คน

- กรณีมีบุตรชอบด้วยกฎหมายที่มีชีวิตอยู่จำนวนตั้งแต่ 3 คน จะนำบุตรบุญธรรมมาหักอีกไม่ได้

- กรณีมีบุตรชอบด้วยกฎหมายมีจำนวนไม่ถึง 3 คนให้นำบุตรบุญธรรมมาหักได้ร่วมกับบุตรชอบด้วยกฎหมาย แต่รวมกันต้องไม่เกิน 3 คน

บุตรที่นำมาหักลดหย่อนต้องไม่มีเงินได้ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป และเข้าหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- เป็นผู้เยาว์

- บุตรมีอายุไม่เกิน 25 ปี และ กำลังศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย หรือ อุดมศึกษา

- เป็นผู้ที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือ เสมือนไร้ความสามารถอันอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู

การนับจำนวนบุตรให้นับเฉพาะบุตรที่มีชีวิตอยู่ตามลำดับอายุสูงสุดของบุตร โดยนับรวมบุตรที่อยู่ในเกณฑ์ได้รับการลดหย่อนด้วย

5. ค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และ อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้มีเงินได้ โดยบิดามารดาต้องมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ขอหักลดหย่อนไม่เกิน 30,000 บาท หักค่าลดหย่อน คนละ 30,000 บาท และ สามารถหักลดหย่อนสำหรับบิดามารดาของคู่สมรสได้อีกคนละ 30,000 บาท

⁷⁴ กรมสรรพากร. (2560). ผู้มีเงินได้มีสิทธิหักลดหย่อนอะไรได้บ้าง. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.rd.go.th/publish/557.0.html> . [2562, 11 ธันวาคม].

6. ค่าอุปการะเลี้ยงดูคนพิการ หรือ คนทุพพลภาพ หักค่าลดหย่อน คนละ 60,000 บาท

7. ค่าเบี้ยประกันชีวิต (กรมธรรม์อายุ 10 ปีขึ้นไป) ของผู้มีเงินได้หักค่าลดหย่อน และ ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 100,000 บาท ทั้งนี้ หากคู่สมรส มีการประกันชีวิต และ ความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ผู้มีเงินได้มีสิทธิหักลดหย่อน สำหรับ เบี้ยประกันชีวิตของคู่สมรสที่ไม่มีเงินได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท แต่หากสามีภริยา ต่างฝ่ายต่างมีเงินได้

(ก) ถ้าความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ได้รับยกเว้นภาษี ให้สามี และ ภริยาซึ่งเป็นผู้มีเงิน ได้ต่างฝ่ายต่าง ได้รับยกเว้นภาษีตามจำนวนที่จ่ายจริง เฉพาะส่วนที่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 90,000 บาท ซึ่ง ไม่เกินเงินได้พึงประเมินของแต่ละคนหลังจากหักค่าใช้จ่าย ตามมาตรา 42 ทวิ ถึง มาตรา 46 แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว

(ข) ถ้าความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ได้รับยกเว้นภาษี และ ภริยา ไม่ใช้สิทธิแยกยื่นรายการ และ เสียภาษีต่างหากจากสามีตามมาตรา 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากร ให้สามี และ ภริยาซึ่งเป็นผู้มีเงิน ได้ต่างฝ่ายต่าง ได้รับยกเว้นภาษีตามจำนวนที่จ่ายจริง เฉพาะส่วนที่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 90,000 บาท ซึ่ง ไม่เกินเงินได้พึงประเมินของแต่ละคนหลังจากหักค่าใช้จ่าย ตามมาตรา 42 ทวิ ถึงมาตรา 46 แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว

(ค) ถ้าความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ได้รับยกเว้นภาษี และ ภริยาใช้สิทธิแยกยื่นรายการ และ เสียภาษีต่างหากจากสามี ตามมาตรา 57 เบญจ แห่งประมวล รัษฎากร ให้สามี และ ภริยาซึ่งเป็นผู้มีเงิน ได้ต่างฝ่ายต่าง ได้รับยกเว้นภาษีตามจำนวนที่จ่ายจริง เฉพาะส่วนที่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 90,000 บาท ซึ่ง ไม่เกินเงินได้พึงประเมินของแต่ละคน หลังจากหักค่าใช้จ่าย ตามมาตรา 42 ทวิ ถึงมาตรา 46 แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว

8. ค่าเบี้ยประกันสุขภาพบิดามารดาของผู้มีเงินได้ และ คู่สมรส หักค่า ลดหย่อนเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 15,000 บาท ทั้งนี้ บิดามารดาของผู้มีเงินได้ และ คู่สมรสต้อง ไม่มี เงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ใช้สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้เกิน 30,000 บาท

9. เงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ หักลดหย่อนได้ตามจำนวน ที่ได้จ่ายไปจริงในปีภาษี แต่ไม่เกิน 10,000 บาท ส่วนที่เกิน 10,000 บาทแต่ไม่เกิน 490,000 บาท ซึ่ง ไม่เกินร้อยละ 15 ของค่าจ้างให้หักจากเงินได้

10. เงินค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ได้รับ ยกเว้นเท่าที่จ่ายเงินค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ และ ตลาดหลักทรัพย์ ในอัตราไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมินที่ได้รับซึ่งต้องเสียภาษีเงิน ได้ในปีภาษีนั้น และ เมื่อรวมกับเบี้ยประกันชีวิตแบบบำนาญ เงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

เงินสะสมเข้ากองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ เงินสะสมเข้ากองทุนสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน และเงินสะสมเข้ากองทุนการออมแห่งชาติแล้ว ต้องไม่เกิน 500,000 บาท

11. ค่าเบี้ยประกันชีวิตแบบบำนาญ หักค่าลดหย่อนในอัตราร้อยละ 15 ของเงินได้ที่นำมาเสียภาษีเงินได้ในแต่ละปี แต่ไม่เกิน 200,000 บาทต่อปี ทั้งนี้ ต้องเป็นค่าเบี้ยประกันชีวิตแบบบำนาญ ความคุ้มครองตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และ จ่ายผลประโยชน์เงินบำนาญเมื่อผู้มีเงินได้อายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไปถึงอายุ 85 ปี หรือ กว่านั้น และ เมื่อรวมกับเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เงินสะสมเข้ากองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) เงินสะสมเข้ากองทุนสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน เงินที่ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) และ เงินสะสมเข้ากองทุนการออมแห่งชาติ ต้องไม่เกิน 500,000 บาท

12. เงินสะสมกองทุนการออมแห่งชาติ ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 500,000 บาท และ เมื่อรวมกับเบี้ยประกันชีวิตแบบบำนาญ เงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เงินสะสมเข้ากองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ เงินสะสมเข้ากองทุนสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน และเงินที่ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) แล้วต้องไม่เกิน 500,000 บาท

13. ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) หักค่าลดหย่อนเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมินที่ได้รับซึ่งต้องเสียภาษีเงินได้ในปีนั้น แต่ไม่เกิน 500,000 บาท และ ต้องถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมระยะยาวต่อเนื่องกัน ไม่น้อยกว่า 7 ปี ปฏิทิน แต่ไม่รวมถึงกรณีผู้มีเงินได้ไถ่ถอนหน่วยลงทุนรวมหุ้นระยะยาว เพราะทุพพลภาพ หรือ ตาย

14. ดอกเบี้ยกู้ยืมที่จ่ายให้แก่ธนาคาร หรือ สถาบันการเงินอื่น บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์ หรือ นายจ้าง สำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือ สร้างอาคารอยู่อาศัย โดยจำนองอาคารที่ซื้อ หรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืม หักค่าลดหย่อนตามจำนวนเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 100,000 บาท

15. เงินสมทบประกันสังคม หักค่าลดหย่อนเท่าที่จ่ายจริง

16. ค่าเบี้ยประกันสุขภาพ หักค่าลดหย่อนเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 15,000 บาท แต่เมื่อรวมกับเบี้ยประกันชีวิตสำหรับกรมธรรม์ประกันชีวิตที่มีกำหนดตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และเงินฝากที่จ่ายไว้กับธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น โดยเฉพาะแล้ว ต้องไม่เกิน 100,000 บาท

17. เงินบริจาค

- เงินบริจาคสนับสนุนการศึกษา หักลดหย่อนได้ 2 เท่าของที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้หลังหักค่าใช้จ่าย และ ค่าลดหย่อนอื่น

- เงินบริจาคสาธารณประโยชน์ หักลดหย่อนได้ 2 เท่าของที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้หลังหักค่าใช้จ่าย และ ค่าลดหย่อนอื่น ได้แก่ เงินบริจาคให้แก่กองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และ บุคลากรทางการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งขึ้น เงินบริจาคในการจัดหาหนังสือ หรือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมการอ่าน เงินบริจาคในการจัดให้คนพิการได้รับสิทธิเข้าถึง และ ใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวก เงินบริจาคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เงินบริจาคเพื่อสนับสนุนการศึกษา และ เงินบริจาคเข้าโครงการฝึกอบรมอาชีพและ การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดแก้ไข พิ้นฟูและสงเคราะห์เด็กและเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และ เยาวชน หรือ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม เงินบริจาคให้กองทุนพัฒนาสิ่งปลอดภัยและสร้างสรรค์ กองทุนเสริมงานวัฒนธรรม กองทุนเสริมศิลปะร่วมสมัย กองทุนส่งเสริมงานจดหมายเหตุ หรือ กองทุนโบราณคดี และ เงินบริจาคให้สถานศึกษาของรัฐ โรงเรียนเอกชน (แต่ไม่รวมถึงโรงเรียนนอกระบบ)

- เงินบริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทย หักลดหย่อนได้ 1.5 เท่าของที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ร้อยละ 10 ของเงิน ได้หลังหักค่าใช้จ่าย และ ค่าลดหย่อนอื่น ต้องบริจาค ระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 31 มีนาคม 2560 และ ระหว่างวันที่ 5 กรกฎาคม - 31 ตุลาคม 2560 มติ ครม. เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2560 ขยายระยะเวลาให้ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2560

- เงินบริจาคทั่วไป หักลดหย่อนได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงิน ได้หลังหักค่าใช้จ่าย และ ค่าลดหย่อนอื่น⁷⁵

การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยทั่วไปแล้วผู้มีเงิน ได้ต้องนำเงิน ได้พึง ประเมินทุกประเภทของคนตลอดทั้งปี (ไม่รวมเงิน ได้ที่กฎหมายยกเว้นภาษี หรือ ที่ไม่ต้องเสียภาษี) ไปคำนวณเงิน ได้บุคคลธรรมดาสิ้นปี เพื่อยื่นแบบแสดงรายการ และ ชำระภาษีภายในเดือนมีนาคม ของปีถัดจากปีที่มีเงิน ได้⁷⁶ แต่มีปัญหาที่ว่าเนื่องจากกฎหมายไทยในเรื่องการจัดเก็บภาษีเงิน ได้ นั้น ไม่ได้มีบทบัญญัติใดที่บัญญัติ ไว้เป็นการเฉพาะว่าเงิน ได้จาก YouTube ที่ผู้อัปโหลดวิดีโอบน YouTube ได้มานั้นเป็นเงิน ได้พึงประเมินประเภทใด เมื่อพิจารณา มาตรา 40 (8) แห่งประมวล กฎหมายรัษฎากร พ.ศ. 2481 มาปรับใช้ โดยผู้มีราย ได้ตามมาตรา 40 (8)⁷⁷ นั้น สามารถนำรายได้มา หักค่าใช้จ่าย ตามมาตรา 46⁷⁸ เมื่อพิจารณา มาตรา 8 ของพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2502⁷⁹

⁷⁵ กรมสรรพากร. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 73. (ออนไลน์).

⁷⁶ สุเมธ ศิริคุณ โขติ, กัธกร สิริชูดวงค์, อติศักดิ์ สืบประดิษฐ์ และภริศน์ เกียรณัย. (2562). *ภาษีอากรตามประมวล กฎหมายรัษฎากร 2562* (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 67.

⁷⁷ ประมวลรัษฎากร. มาตรา 40 (8).

⁷⁸ ประมวลรัษฎากร. มาตรา 46.

ที่ออกตามความใน มาตรา 46 แล้ว พบว่า ไม่ได้มีการบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะว่า การมีได้จากการอัปโหลด YouTube มีอัตราการหักค่าใช้จ่ายได้เท่าใด คงมีแต่ มาตรา 8 วรรคสอง⁸⁰ ที่อาจจะนำมาอนุโลมได้ เนื่องจากการอัปโหลดวิดีโอบน YouTube ถือได้ว่าเป็นการแสดงด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านดนตรี ภาพยนตร์ การแสดง เพื่อให้ความบันเทิงแก่ผู้รับชมได้ในรูปแบบหนึ่ง โดยสามารถหักค่าใช้จ่ายได้สูงสุดถึง 600,000 บาท และ เมื่อนำเงินได้ที่เหลือจากการหักค่าใช้จ่ายแล้ว นำไปหักกับค่าลดหย่อนแล้ว มีเงินได้เหลือเท่าใด นั่นคือเงินได้สุทธิที่ต้องนำมาเสียภาษีให้แก่รัฐ ตามตารางอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แบบขั้นบันได

ดังตารางอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับปีภาษี 2560 ที่จะต้องยื่นรายการในปี พ.ศ. 2561 เป็นต้นไป⁸¹

ขั้นเงินได้สุทธิตั้งแต่	เงินได้สุทธิ จำนวนสูงสุด ของขั้น	อัตราภาษี	ภาษีสูงสุดในแต่ละขั้นเงินได้	ภาษีสะสม สูงสุดของขั้น
0 – 150,000	150,000	5	ยกเว้น*	0
เกิน 150,000 – 300,000	150,000	5	7,500	7,500
เกิน 300,000 – 500,000	200,000	10	20,000	27,500
เกิน 500,000 – 750,000	250,000	15	37,500	65,000
เกิน 750,000 – 1,000,000	250,000	20	50,000	115,000
เกิน 1,000,000 – 2,000,000	1,000,000	25	250,000	365,000
เกิน 2,000,000 – 5,000,000	3,000,000	30	900,000	1,265,000
เกิน 5,000,000 ขึ้นไป		35		

⁷⁹ พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักจากเงินได้พึงประเมิน (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2502

⁸⁰ การแสดงของนักแสดงละคร ภาพยนตร์ วิทยุหรือโทรทัศน์ นักร้อง นักดนตรี นักกีฬาอาชีพ หรือนักแสดงเพื่อความบันเทิงใด ๆ

(ก) สำหรับเงินได้ส่วนที่ไม่เกิน 300,000 บาท ร้อยละ 60

(ข) สำหรับเงินได้ส่วนที่เกิน 300,000 บาท ร้อยละ 40

การหักค่าใช้จ่ายตาม (ก) และ (ข) รวมกันต้องไม่เกิน 600,000 บาท"

⁸¹ กรมสรรพากร. (2560). อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับปีภาษี 2560 ที่จะต้องยื่นรายการในปี พ.ศ. 2561 เป็นต้นไป. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.rd.go.th/publish/59670.0.html>. [2562, 11 ธันวาคม].

ดังนั้น ผู้ที่มีรายได้จาก YouTube ไม่ว่าจะได้โดยทางใด จะได้ประกอบอาชีพเป็น YouTuber หรือไม่ ก็มีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการ และ ชำระภาษีทั้งสิ้น

เนื่องจากได้มีการสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปี พ.ศ.2560 ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.70 เป็นเพศชาย ร้อยละ 36.30 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 57.30 มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 21.00 สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 10.10 ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 7.90 และ มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 3.70
2. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามโครงสร้างภาษีใหม่ปี 2560 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน มีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 0.61 ได้คะแนนสูงสุด 28 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 0.30 โดยคะแนน 19 คะแนนเป็นระดับคะแนนที่มีผู้ทำได้จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.72
3. จำแนกระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามตัวแปรเพศ และ วุฒิการศึกษา ดังนี้ (1) จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ได้คะแนนสูงสุด 28 คะแนน เป็นเพศชาย (2) จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ได้คะแนนสูงสุด 28 คะแนน มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
4. การเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามโครงสร้างภาษีใหม่ปี 2560 ของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตัวแปรเพศ และ วุฒิการศึกษา ดังนี้ (1) จำแนกตามตัวแปรเพศ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศหญิง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามโครงสร้างภาษีใหม่ปี 2560 สูงกว่าเพศชาย (2) จำแนกตามตัวแปรวุฒิการศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และ ระดับปริญญาตรี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามโครงสร้างภาษีใหม่ปี 2560 สูงกว่าผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น⁸²

จึงจะเห็นได้ว่าประชากรในประเทศไทยยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดเก็บภาษีอยู่มาก จึงส่งผลกระทบต่อระบบภาษีของประเทศ ส่วนนี้ยังถือเป็นจุดบกพร่องที่ ทุกส่วนจะต้องร่วมมือกันแบบบูรณาการทั้งกรมสรรพากรผู้ทำหน้าที่จัดเก็บภาษี และ ส่วนราชการอื่น ๆ ที่มีหน้าที่ในการให้บริการวิชาการสู่สังคม จึงควรมีส่วนร่วมอย่างจริงจังที่จะให้ความรู้ ประกอบกับข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการเสียภาษีที่ถูกต้องครบถ้วน และ เป็นธรรม ในขณะที่เดียวกันประชาชนผู้มีเงินได้ซึ่งมีหน้าที่เสียภาษีทุกคนก็ควรจะเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีที่ถูกต้องด้วยเช่นกัน

⁸² ชวฤทธิ์ โยศรีคุณ. (2560). “ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามโครงสร้างภาษีใหม่ปี 2560 ของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา”. *JOURNAL OF NAKHONRATCHASIMA COLLEGE*, 12(1), p. 206

2.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีผู้มีรายได้จาก YouTuber และ Streamer

2.6.1 ทฤษฎีความพึงพอใจสูงสุดของผู้เสียภาษี (Utility Maximization Model of Taxpayers)

ทฤษฎีดังกล่าวมีแนวคิดที่ว่า การตรวจสอบภาษี และ บทลงโทษเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมในการเลือกแสดงรายได้ที่แน่นอนของผู้เสียภาษี ซึ่งศึกษาโดย Allingham และ Sandmo ในปี 1972 โดยมีหลักอยู่ว่า ผู้เสียภาษีตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล และ เป็นการตัดสินใจบนความไม่แน่นอน โดยขึ้นอยู่กับ การพิจารณาต้นทุน และ ผลประโยชน์ของการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี โดยมีต้นทุนของการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายภาษีซึ่งจะแปรผันตาม โอกาสที่จะโดนโทษปรับ และ อัตราเบี้ยปรับเงินเพิ่ม ประกอบกันกับผลของการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายภาษี ซึ่งหากมีระบบการตรวจสอบภาษีที่เข้มงวด และมีบทลงโทษที่สูงจะลดการหลีกเลี่ยงภาษี หรือ หนีภาษีได้⁸³

2.6.2 ทฤษฎีผู้เสียภาษีที่มีความรับผิดชอบ (Responsible Taxpayers View)

โดยทฤษฎีนี้เน้นการจูงใจ และ อำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีแทนการลงโทษ โดยเชื่อว่าผู้เสียภาษีมีความรับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรม และ เต็มใจที่จะจ่ายภาษีเมื่อ ได้รับการจูงใจที่เหมาะสม ประกอบกับมีความเข้าใจภาษีที่ถูกต้อง และ ได้รับการอำนวยความสะดวกในการเสียภาษี โดยจำแนกย่อยตามปัจจัยได้ 4 ประการดังต่อไปนี้⁸⁴

1) ทฤษฎีแรงจูงใจทางสังคม (Social-psychology Models / Social Influences Theory) ซึ่งจะเป็นการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้เสียภาษี และ กลุ่มอ้างอิงที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เสียภาษีเอง ซึ่งจะส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี ซึ่งมีผลมาจากปัจจัยส่วนบุคคล เช่น คุณธรรมจริยธรรมและ ทศนคติต่อการเสียภาษี และ ผลจากปัจจัยทางสังคม เช่น บรรทัดฐานสังคม เป็นต้น กล่าวคือหากบุคคลส่วนใหญ่ในกลุ่มอ้างอิงปฏิบัติตามกฎหมายภาษี จะส่งผลให้ผู้เสียภาษีรายอื่น ๆ มีแรงจูงใจในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีด้วย

2) ทฤษฎีแลกเปลี่ยนทางการคลัง (Fiscal Exchange Theory) เป็นทฤษฎีที่เสนอว่า การจัดหาสินค้า และ บริการสาธารณะ โดยภาครัฐจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เสียภาษีปฏิบัติตามกฎหมายภาษี อันเนื่องมาจากความเต็มใจโดยพิจารณาจากคุณค่า และ บริการที่รัฐจัดหาให้ เป็นสัญญาต่างตอบแทนระหว่างรัฐ และ ผู้เสียภาษี โดยอำนาจต่อรองขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ความชอบธรรมของ

⁸³ มณีขวัญ จันทรร, มยุร บุญรัตน์, จารุพัศตร์ พลทรัพย์, พงศกร แก้วเหล็ก, ปิยะวดี จิระศิริสุวรรณ และ ศิริญา วงทิพย์. *โครงการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าสู่ระบบภาษีเงินได้ และระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม เพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทย*. รายงานการวิจัย สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. หน้า 8.

⁸⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

ภาครัฐ ความรับผิดชอบร่วมกันของสังคม เป็นต้น โดยผู้เสียภาษีจะตัดสินใจจากความพึงพอใจจากสินค้าและบริการด้วย

3) ทฤษฎีการปฏิบัติโดยเปรียบเทียบ (Comparative Treatment) เป็นทฤษฎีที่อยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียม โดยผู้เสียภาษีมักมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามกฎหมายภาษีโดยขึ้นอยู่กับระบบภาษีและกฎหมายมีความเป็นธรรม โดยความเป็นธรรมนั้นจะขึ้นอยู่กับความเท่าเทียมโดยเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้เสียภาษี หรือ กลุ่มที่อ้างอิงจากผู้เสียภาษีประเภทเดียวกัน โดยหากพบว่าภาษีที่ผู้เสียภาษีจะต้องจ่ายสูงกว่าบุคคลอื่นในกลุ่มมาก ผู้เสียภาษีมักมีแนวโน้มที่จะเลี่ยงภาษี หรือหนีภาษี เพื่อให้ภาระภาษีของตนใกล้เคียงกับคนในกลุ่ม ซึ่งความเท่าเทียมดังกล่าวจะเชื่อมโยงกับความชอบธรรม และ ธรรมชาติของภาครัฐด้วย

4) ทฤษฎีความชอบธรรมของภาครัฐ (Political Legitimacy) เป็นทฤษฎีที่เสนอว่า ความชอบธรรมของภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของผู้เสียภาษี ซึ่งครอบคลุมไปถึงความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ของหน่วยงานรัฐ ดังนั้นปัญหาการรั่วรั้นจึงส่งผลกระทบต่อ การปฏิบัติตามกฎหมายอย่างมีนัยยะสำคัญ ซึ่งหากผู้เสียภาษีมีความมั่นใจต่อหน่วยงานของรัฐสูง จะส่งผลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายโดยสมัครใจมากกว่าการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น การบริหารงานของหน่วยงานจัดเก็บภาษีจึงมีความสำคัญต่อทฤษฎีนี้

กล่าวได้ว่าพฤติกรรมของผู้เสียภาษีนั้นขึ้นอยู่กับทั้งปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ และ ปัจจัยเชิงพฤติกรรม ดังนั้น การปรับปรุงกฎหมาย ปฏิรูประบบหน่วยงานในการจัดเก็บภาษี เพื่อจูงใจให้ปฏิบัติตามกฎหมายจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้งสองประเภท โดยคำนึงถึงบริบททางเศรษฐกิจ และ สังคมที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ

2.6.3 หลักแหล่งเงินได้ (Source Rule)

หลักแหล่งเงินได้เป็นหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีที่รัฐจะจัดเก็บภาษีเงินได้โดยพิจารณาจากการมีจุดเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจซึ่งหมายถึงรวมถึงแหล่งที่ตั้งของวัตถุดิบ ทรัพย์สิน หรือเป็นตลาดแห่งการค้าบริการ กล่าวคือรัฐจะมีอำนาจในการจัดเก็บภาษี จากบุคคลใดก็ตามที่มีเงินได้เกิดขึ้นจากแหล่งเงินได้ในรัฐนั้น ทั้งนี้ ไม่ต้องคำนึงถึงว่าบุคคลนั้นจะมีสัญชาติของรัฐผู้จัดเก็บนั้นหรือไม่ และ ไม่ต้องคำนึงว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ภายในรัฐนั้นหรือไม่⁸⁵

หลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีตามหลักแหล่งเงินได้นี้มาจากแนวคิดที่ว่าใครก็ตามที่ได้รับเงินได้หรือประโยชน์ใด ๆ ที่พึงถือเป็นเงินได้จากรัฐนั้น ถือได้ว่าบุคคลดังกล่าวมีส่วนใช้หรือทำให้

⁸⁵ ชัยสิทธิ์ ตรีธาตุธรรม. (2556). *กฎหมายภาษีอากร* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. หน้า 89.

ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของรัฐนั้นสิ้นเปลืองหมดไป ส่งผลให้รัฐที่มีการจ่ายหรือสูญเสียเงินได้หรือ ถูกตัดวงจรทรัพยากรยอมมีสิทธิได้รับการชดเชยด้วยการเรียกเก็บภาษีจากบุคคลผู้มีเงินได้จากแหล่งเงินได้ภายในอาณาเขตของรัฐเพื่อนำมาทำนุบำรุงรัฐนั้น⁸⁶

หลักแหล่งเงินได้จึงถือเป็นหลักเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ซึ่งประเทศไทยได้มีการนำมาใช้โดยบัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากร กรณีของบุคคลธรรมดา เช่น มาตรา 41 วรรคแรก ที่บัญญัติไว้ว่า ผู้มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 ในปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว เนื่องจากหน้าที่งาน หรือกิจการที่ทำในประเทศไทย หรือเนื่องจากกิจการของนายจ้างในประเทศไทย หรือเนื่องจากทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย ต้องเสียภาษีตามบทบัญญัติในส่วนนี้ไม่ว่าเงินได้นั้นจะจ่ายในหรือนอกประเทศ

จึงจะเห็นได้ว่าหลักแหล่งเงินได้พิจารณาโดยพิจารณาจากเงินได้ที่ผู้เสียภาษีได้รับหากผู้มีเงินได้จากแหล่งใดจะต้องเสียภาษีให้แก่รัฐของแหล่งเงินได้นั้น โดยไม่คำนึงถึงสัญชาติของตัวผู้เสียภาษี

2.6.4 หลักถิ่นที่อยู่ (resident rule)

หลักถิ่นที่อยู่เป็นหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีที่พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐที่มีอำนาจในการจัดเก็บภาษีกับตัวบุคคลผู้มีเงินได้โดยพิจารณาจากถิ่นที่อยู่ของผู้มีเงินได้ กล่าวคือ เมื่อบุคคลใดมีถิ่นที่อยู่ในรัฐใดบุคคลนั้นมีหน้าที่ต้องเสียภาษีให้แก่รัฐนั้น โดยไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นจะถือสัญชาติของรัฐนั้นหรือไม่ และไม่คำนึงว่าเงินได้ที่บุคคลนั้นจะได้รับมาจากแหล่งเงินได้ในรัฐนั้น ๆ หรือไม่ก็ตาม หลักถิ่นที่อยู่จึงก่อให้เกิดภาษีที่ไม่จำกัด เพราะเป็นหลักการที่ให้รัฐถิ่นที่อยู่มีอำนาจจัดเก็บภาษีได้อย่างกว้างขวาง โดยรวมเงินได้ที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรของรัฐนั้นด้วย⁸⁷

หลักการนี้มาจากแนวคิดที่ว่าใครก็ตามที่เป็นผู้มาอาศัยอยู่เป็นปกติในรัฐโดยอมจะต้องใช้ทรัพยากรหรือใช้บริการจากรัฐในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งในเชิงเศรษฐกิจถือเป็นต้นทุนทางสังคมอย่างหนึ่งซึ่งรัฐควรได้รับการชดเชยในรูปของสิทธิเรียกเก็บภาษีจากผู้มีถิ่นที่อยู่ในรัฐนั้น ๆ⁸⁸

ประมวลรัษฎากรได้นำหลักถิ่นที่อยู่มาใช้ในกรณีบุคคลธรรมดา เช่น มาตรา 41 วรรค 2 ที่บัญญัติไว้ว่า ผู้อยู่ในประเทศไทยมีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 ในปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว เนื่องจากหน้าที่งานหรือกิจการที่ทำในต่างประเทศ หรือเนื่องจากทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศ ต้องเสียภาษีเงินได้ตามบทบัญญัติในส่วนนี้เมื่อนำเงินได้พึงประเมินนั้นเข้ามาในประเทศไทย

⁸⁶ ชวัญฤทัย ศิริพัฒน์ โกศล. (2559). *ปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้จากธุรกิจโฆษณาออนไลน์ของนิติบุคคลต่างประเทศ ตามหลักแหล่งเงินได้*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายภาษี, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 33.

⁸⁷ ชัยสิทธิ์ ตรีชูธรรม. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 85. หน้า 88.

⁸⁸ ชวัญฤทัย ศิริพัฒน์ โกศล. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 86. หน้า 34.

ผู้ใดอยู่ในประเทศไทยชั่วระยะเวลาหนึ่งหรือหลายระยะ รวมเวลาทั้งหมดถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันในปีภาษีใด ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้อยู่ในประเทศไทย

กล่าวได้ว่าหลักถิ่นที่อยู่จะพิจารณาจากถิ่นที่อยู่เป็นหลัก หากบุคคลใดมีถิ่นที่อยู่ในรัฐใดจะต้องเสียภาษีให้แก่รัฐที่ตนอาศัยอยู่ อันเนื่องมาจากการใช้สอยทรัพย์สินหรือใช้บริการจากรัฐในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำเงินภาษีดังกล่าวไปพัฒนารัฐนั้น โดยไม่ต้องคำนึงว่าเงินได้นั้นมีแหล่งที่มาจากที่ใด